

บทที่ 3

ความร่วมมือไทย-มาเลเซีย ในการแก้ปัญหาความไม่สงบ

ความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับมาเลเซียแบ่งออกเป็น 2 ด้านหลัก ได้แก่

- (1) การดำเนินความร่วมมือภายใต้กลไกต่าง ๆ ที่มีอยู่ อาทิ คณะกรรมาธิการร่วมว่าด้วยความร่วมมือทวิภาคีระหว่างไทยกับมาเลเซีย (Joint Commission--JC) คณะกรรมการว่าด้วยยุทธศาสตร์การพัฒนาร่วมสำหรับพื้นที่ชายแดน (Joint Development Strategy--JDS) คณะกรรมการด้านความมั่นคง ได้แก่ คณะกรรมการชายแดนทั่วไป (General Border Committee--GBC) คณะกรรมการระดับสูง (High Level Committee--HLC) และ คณะกรรมการชายแดนส่วนภูมิภาค (Regional Border Committee--RBC) ซึ่งทั้ง 3 ระดับ เป็นกรอบความร่วมมือของฝ่ายทหารเพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารด้านความมั่นคง และความร่วมมือชายแดน คณะกรรมการด้านความมั่นคงกรอบอื่น ๆ เฉพาะเรื่อง อาทิ คณะกรรมการร่วมด้านการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด และความร่วมมือในกรอบ Indonesia-Malaysia-Thailand Growth Triangle (IMT-GT) และอาเซียน และ
- (2) ความร่วมมือในการแก้ไขปัญหาความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ซึ่งประกอบด้วย การเสริมสร้างความมั่นคงในพื้นที่ชายแดนร่วมกัน การร่วมกันพัฒนา และยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนในพื้นที่ชายแดนของทั้งสองประเทศและ การเสริมสร้างมาตรการสร้างความไว้วางใจ (confidence building measures) บนพื้นฐานของกรอบ 3Es ได้แก่ การศึกษา (education) การจ้างงาน (employment) และการประกอบกิจการ (entrepreneurship) (กระทรวงการต่างประเทศ, กองเอเชียตะวันออกเฉียง, 2553)

ไทยและมาเลเซียมีความร่วมมือกันในทุก ๆ ด้าน โดยความร่วมมือทั้งหลาย ทั้งปวงล้วนเกิดขึ้นมาจากความพยายามที่จะสานผลประโยชน์ร่วมกันด้วยการมองข้ามความขัดแย้ง ซึ่งส่งผลดีต่อความร่วมมือในการแก้ปัญหาความขัดแย้งระหว่างไทยและมาเลเซียหลายประการ เช่น การร่วมกันแก้ปัญหาที่เกี่ยวกับความมั่นคง อาทิ การปักปัน

เขตแดนทางบก โจรจีนคอมมิวนิสต์ (จคม.) กรณีบุคคลสองสัญชาติ และการก่อความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้

นอกจากความร่วมมือทางด้านความมั่นคงแล้ว ทั้งสองประเทศยังมีความร่วมมือทางด้านเศรษฐกิจเพื่อการกระตุ้นพัฒนาการทางเศรษฐกิจในเขตพื้นที่ภาคใต้ของไทยให้มีความเจริญก้าวหน้า และผลักดันให้ประชาชนในพื้นที่ที่มีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น ทั้งจากการจัดตั้งคณะกรรมการว่าด้วยยุทธศาสตร์การพัฒนาร่วมสำหรับพื้นที่ชายแดนไทย-มาเลเซีย (Thailand-Malaysia Committee on Joint Development Strategy for border areas--JDS) ความร่วมมือในการสำรวจและผลิตก๊าซธรรมชาติจากแหล่งพื้นที่พัฒนาร่วมไทย - มาเลเซีย (Malaysia-Thailand Joint Development Area--JDA) ความร่วมมือในกรอบการพัฒนาเขตเศรษฐกิจสามฝ่ายอินโดนีเซีย-มาเลเซีย-ไทย (Indonesia-Malaysia-Thailand Growth Triangle--IMT-GT) และโครงการ 3Es ที่กำลังดำเนินไปได้ด้วยดี แม้ความร่วมมือหลายด้านฝ่ายไทยจะเสียเปรียบมาเลเซียก็ตาม

หากพิจารณาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ สามารถพิจารณาได้ 2 มิติ คือ มิติภายในประเทศและมิติภายนอกประเทศ โดยมีมิติภายในประเทศประกอบด้วยเงื่อนไขต่าง ๆ ซึ่งเป็นเรื่องความมั่นคงภายในที่ไทยจะต้องแก้ไขด้วยตนเอง เช่น ความขัดแย้งทางเชื้อชาติศาสนา หรือความผิดพลาดของนโยบายทางการปกครองในอดีต แต่ในมิติภายนอกประเทศนั้นจะมีเงื่อนไขของขบวนการข้ามชาติ ปัญหามุคสองสัญชาติ ปัญหายาเสพติด ปัญหาการค้าของเถื่อน รวมไปถึงการสนับสนุนจากภายนอกประเทศในรูปแบบต่าง ๆ มากมาย ซึ่งเงื่อนไขดังกล่าวเป็นเรื่องที่ไทยจะต้องอาศัยความร่วมมือและความพยายามสร้างความเข้าใจกับประเทศที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะมาเลเซียเป็นสำคัญ

ความเป็นมาของความร่วมมือระหว่างไทย-มาเลเซีย

นับตั้งแต่ประเทศไทยและประเทศมาเลเซียสถาปนาความสัมพันธ์ทางการทูตระหว่างกันอย่างเป็นทางการ เมื่อวันที่ 31 สิงหาคม ค.ศ. 1957 หลังจากที่ประเทศมาเลเซียได้รับเอกราชจากประเทศอังกฤษ ทั้งไทยและมาเลเซียต่างพยายามสาน

ความสัมพันธ์ระหว่างกันเรื่อยมาจนกระทั่งปัจจุบัน จนสามารถกล่าวได้ว่าภาพรวมความสัมพันธ์ของทั้งสองประเทศนั้น มีพัฒนาการที่ดีจนมีความใกล้ชิดกันอย่างมาก ทั้งในระดับราชวงศ์ ระดับประเทศ และระดับท้องถิ่น ส่งผลให้มีความร่วมมือกันในทุกด้าน ทั้งนี้ เนื่องมาจากทั้งสองประเทศต่างตระหนักถึงผลประโยชน์ที่พึงมีร่วมกัน ในหลายประการ โดยเฉพาะผลประโยชน์ทางด้านความมั่นคงร่วมกันนั่นเอง

ความขัดแย้งระหว่างไทยและมาเลเซียที่จะต้องเผชิญร่วมกันมาโดยตลอด ได้แก่ การปักปันเขตแดน บุคคลสองสัญชาติ การลักลอบขนส่งสินค้าหนีภาษี หรือยาเสพติด ซึ่งปัญหาต่าง ๆ เหล่านี้ล้วนมีความเกี่ยวข้องกับสถานการณ์ไม่สงบตามแนวชายแดนของไทยแทบทั้งสิ้น แต่ด้วยนโยบายของทั้งสองประเทศที่ผ่านมาตั้งอยู่บนพื้นฐานของการใช้เหตุผล การเคารพซึ่งกันและกัน ในฐานะเป็นประเทศเพื่อนบ้านที่ดี และให้ความสำคัญกับการส่งเสริมความไว้วางใจซึ่งกันและกันจึงทำให้ความสัมพันธ์ต่อกันในทุกระดับเจริญงอกงาม

นับตั้งแต่ไทยและมาเลเซียเจริญสัมพันธไมตรีทางการทูตระหว่างกัน รัฐบาลไทยทุกสมัยต่างแสวงหาแนวทางเพื่อนำไปสู่ความร่วมมือในระดับทวิภาคีอย่างต่อเนื่อง ซึ่งนโยบายส่วนใหญ่เป็นไปเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชากรทางใต้ของไทยและทางเหนือของมาเลเซียเป็นเป้าหมายหลักแทบทั้งสิ้น และแน่นอนว่าเมื่อการพัฒนาลงไปสู่พื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ย่อมเป็นการช่วยบรรเทาปัญหาความไม่สงบได้อีกทางหนึ่ง และเมื่อใดก็ตามที่สภาพความเป็นอยู่ของคนในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ที่ดีขึ้น โอกาสของการเข้าไปมีส่วนร่วมกับขบวนการก่อความไม่สงบหรือตกเป็นเหยื่อของความรุนแรงก็จะน้อยลงตามไปด้วย

ความร่วมมือในการแก้ปัญหาการปักปันเขตแดน

ปัญหาเขตแดนระหว่างไทยและมาเลเซียในอดีตส่วนหนึ่งเกิดจากความไม่ชัดเจนของแผนที่แนบท้ายสนธิสัญญาระหว่างสยามกับอังกฤษ ที่ทำขึ้นเมื่อปี 1909 การเปลี่ยนแปลงของสภาพภูมิประเทศ เช่น การเปลี่ยนแปลงของร่องน้ำตามธรรมชาติ และการเปลี่ยนแปลงของหลักเขตแดน

เนื่องจากความไม่ชัดเจนของแผนที่ปักปัน และหลักเขตแดนมีการชำรุดและอยู่ห่างกันมาก ในช่วงระหว่างปี 2516 ถึง 2528 ไทยและมาเลเซียได้ร่วมกันสำรวจและจัดทำหลักเขตแดนทางบก โดยปักหลักเขตแดนย่อยเสริมระหว่างหลักเขตแดนเดิมตั้งแต่หลักเขตแดนที่ 1 ถึงหลักเขตแดนที่ 69 ได้จำนวน 12,169 หลัก ระยะทาง 551.5 กิโลเมตร และยังคงเหลือปัญหาเขตแดนที่ยังไม่สามารถตกลงกันได้อยู่เพียงจุดเดียว คือ บริเวณหลักเขตแดนที่ 69-72 ในเขตอำเภอสุคีริน จังหวัดนครราชสีมา รัฐบาลได้มอบหมายให้กระทรวงการต่างประเทศเป็นผู้ดำเนินการเจรจากับฝ่ายมาเลเซียต่อไป ความคืบหน้าในการดำเนินการสำรวจและจัดทำหลักเขตแดนด้านนี้นั้น ในช่วงปี พ.ศ. 2536-2542 ทั้งสองฝ่ายได้ดำเนินการสำรวจ ตรวจสอบ และซ่อมแซมหลักเขตแดนที่ชำรุด สูญหาย ถูกทำลาย หรือตั้งอยู่ไม่ตรงตำแหน่ง โดยเริ่มการปฏิบัติงานตั้งแต่เดือนตุลาคม 2536 แต่ดำเนินการไปได้เพียงร้อยละ 50 ทั้งสองฝ่ายได้ปรับแผนมาทำการสำรวจและปักปันเขตแดนแบบคงที่บริเวณแม่น้ำโก-ลก ซึ่งยาวประมาณ 95 กิโลเมตร โดยแบ่งพื้นที่สำรวจออกเป็น 4 พื้นที่ และได้เริ่มดำเนินการสำรวจตั้งแต่วันที่ 1 ตุลาคม 2545 เป็นต้นมา โดยเริ่มสำรวจจากปากแม่น้ำเข้าไปหาต้นน้ำ ปัจจุบันได้ดำเนินการสำรวจตลอดแนวลำน้ำเสร็จเรียบร้อยแล้วเมื่อปี พ.ศ. 2542 โดยได้สร้างหลักอ้างอิงเขตแดนและหลักอ้างอิงเสริมตลอดแนวลำน้ำโก-ลก ในฝั่งไทยได้อย่างละ 1,550 หลัก (กองบัญชาการกองทัพไทย, ม.ป.ป.)

ช่วงเวลาที่การปักปันเขตแดนไทย-มาเลเซีย ประสบความสำเร็จสูงสุดคือระหว่างปี พ.ศ. 2516-2528 ที่ปักเขตแดนเพิ่มขึ้นถึง 12,169 หลัก หรือทุกระยะ 50 เมตร โดยมีหลักใหญ่ และหลักย่อย ๆ ลงไปอีก สาเหตุที่ทำให้การปักเขตแดนทำได้ค่อนข้างเร็วในช่วงนี้ เพราะทั้ง 2 ประเทศไม่ต้องการให้กลายเป็นพื้นที่ดำเนินงานของพรรคคอมมิวนิสต์มลายา ปี พ.ศ. 2529 ทั้ง 2 ประเทศตกลงสร้างรั้วเดี่ยวร่วมกันบริเวณป่าดงเบซาร์ เพื่อแก้ปัญหาอาชญากรรม ทั้งการค้ายาเสพติด และลักลอบขนของหนีภาษีในพื้นที่ No-Man's-Land แต่ระหว่างที่สร้างรั้วกลับพบว่า มีศาลเจ้า และด่านศุลกากรที่ไทยรุกล้ำอยู่ในเขตของมาเลเซีย หากจะให้อินทกักรจะกระทบความศรัทธาของชาวบ้าน ขณะเดียวกัน มาเลเซียเองก็มีอาคารที่ปลูกรุกล้ำเข้ามาในฝั่งไทย ทั้ง 2 ประเทศจึงตกลงเอา 2 พื้นที่นี้มาแลกกัน จึงเท่ากับว่าไม่มีใครได้ ไม่มีใครเสีย ที่น่าสนใจอีก

ประการ คือการแก้ปัญหาพื้นที่ทับซ้อนทางทะเลฝั่งอ่าวไทย ที่ในปี พ.ศ.2522 พล.อ.เกรียงศักดิ์ ชมะนันทน์ นายกรัฐมนตรีในขณะนั้น ทำข้อตกลงที่เรียกว่า “เอ็มโอยู เชียงใหม่” กับ คาโตะ สุตเซน ออน นายกรัฐมนตรีของมาเลเซีย ให้ 2 ประเทศใช้พื้นที่นี้ แสวงหาผลประโยชน์ร่วมกัน นำมาซึ่งการจัดตั้งพื้นที่พัฒนาร่วมระหว่างไทย-มาเลเซีย (เจดีเอ) ในเวลาต่อมา เป็นตัวอย่างการแก้ปัญหาเขตแดนด้วยการประนีประนอม และประสานผลประโยชน์ระหว่างกัน ซึ่งน่าจะศึกษาและนำมาใช้เป็นแบบอย่างในพื้นที่พิพาทชายแดนจุดอื่น ๆ (“การถกเขตแดนไทย กับชาติเพื่อนบ้าน,” 2553, หน้า 5)

ไทยและมาเลเซียมีความพยายามหาแนวทางในการแก้ปัญหาการปักปันเขตแดนร่วมกัน ทั้งในรูปแบบของการจัดตั้งคณะกรรมการร่วมทั้งในระดับประเทศและระดับท้องถิ่น ส่วนราชการและภาคเอกชน ส่งผลให้ปัญหาการปักปันเขตแดนระหว่างไทยและมาเลเซีย เช่น หลักเขตแดนซำรุค สูญหาย หรือตั้งอยู่ไม่ตรงตำแหน่ง ในปัจจุบันก็ได้รับการแก้ไขและซ่อมแซมไปอย่างมากแล้ว คงเหลือเพียงพื้นที่ “No man’s land” ซึ่งเป็นพื้นที่ที่ยังไม่สามารถดำเนินการปักปันเขตแดนได้เสร็จสมบูรณ์เท่านั้น ซึ่งทั้งสองชาติที่มีเขตแดนติดต่อกันต่างยอมถอยออกมาให้พื้นที่บริเวณนั้น เพื่อปล่อยให้เป็นที่ว่างเปล่า และรอการแก้ไขปัญหาย่างถาวรต่อไป

ชายแดนไทย-มาเลเซียที่มีความยาวกว่า 300 กิโลเมตร มีความคึกคักด้านการท่องเที่ยวและการลักลอบขนสินค้าหนีภาษีอย่างชัดเจน โดยเฉพาะในรัฐปะลิส และ ปาดังเบซาร์ ซึ่งไทยนั้นถือได้ว่าเป็นผู้กุมชัยชนะในการที่มีผู้มาเยือนชายแดน เงินมาเลเซียจำนวนไม่น้อยที่ถูกใช้ไปในด้านการแสวงหาความสุขตามแนวชายแดนไทย-มาเลเซีย ในขณะที่ทางด้านมาเลเซียเองพยายามที่จะดึงดูดเงินไทยด้วยการตั้งร้านค้าปลอดภาษีขึ้น ซึ่งพวกเครื่องไฟฟ้าและสินค้าอุปโภคบริโภคต่าง ๆ นั้นเป็นที่นิยมของคนไทยอย่างมาก (รุ่งอรุณ สุริยามณี, 2534)

ความต้องการสินค้าหนีภาษีที่เพิ่มขึ้นเนื่องจากราคาถูกลงกว่าท้องตลาดทั่วไป ทำให้การลักลอบขนส่งสินค้าหนีภาษีบริเวณจังหวัดชายแดนภาคใต้เติบโตอย่างรวดเร็วตามไปด้วย เมื่อไทยและมาเลเซียริเริ่มแนวคิดที่จะการแก้ปัญหาดังกล่าว ด้วยการสร้างกำแพงกันและให้ย้ายร้านค้าออกไปจากบริเวณโนแมนแลนด์ แต่อย่างไรก็ตามการแก้ปัญหาด้วยวิธีดังกล่าวอาจไม่สอดคล้องกับข้อเท็จจริงและไม่ประสบความสำเร็จ

เท่าที่ควร ทั้งนี้ เนื่องจากผลประโยชน์ที่จะได้รับจากสินค้าหนีภาษีนั้นมีมาก แม้ว่าจะมีความลำบากจากการมีกำแพงกันก็ไม่สามารถทำให้ธุรกิจขนส่งสินค้าหนีภาษีล่มสลายไปแต่อย่างใด

ความร่วมมือในการแก้ปัญหาโจรจีนคอมมิวนิสต์มลายา

หลังจากประเทศญี่ปุ่นตกเป็นฝ่ายพ่ายแพ้อย่างย่อยยับในสงครามโลกครั้งที่ 2 จนต้องถอนกำลังออกจากมลายา พรรคคอมมิวนิสต์ภายใต้การนำของจินเป็ง หรือเงินผิง (Chin Peng) เลขาธิการพรรคคนใหม่ จึงถือโอกาสเข้ายึดครองประเทศมลายูจากอังกฤษ โดยใช้กลวิธีต่าง ๆ ทั้งก่อความวุ่นวาย ก่อกวนหรือก่อวินาศกรรม จนรัฐบาลอังกฤษต้องประกาศภาวะฉุกเฉินในปี ค.ศ. 1948 และทำการปราบปรามพรรคคอมมิวนิสต์มลายา (พคม.) อย่างหนักจนกระทั่งในปี ค.ศ. 1960 พรรคคอมมิวนิสต์มลายาและโจรจีนคอมมิวนิสต์เกือบทั้งหมดต้องถอยร่นเข้าสู่ชายแดนภาคใต้ของประเทศไทย เข้ามาหลบซ่อนอาศัยอยู่ตามบริเวณป่าเขา ตามแนวชายแดนไทย-มาเลเซีย บริเวณจังหวัดปัตตานี ยะลา นราธิวาสและสงขลา และจากข้อมูลระบุว่า มีการเคลื่อนไหวยู่ตามแนวเขตแดนของที่อำเภอเบตงและอำเภอยะหา จังหวัดยะลา ที่บริเวณอำเภอสุคีริน จังหวัดนราธิวาส และอีกส่วนหนึ่ง คือ อำเภอสะเดา อำเภอสะบ้าย้อย และอำเภอนาทวีในจังหวัดสงขลา ด้วย

แม้ว่าในระยะแรกเป้าหมายของ จคม. ต่อการเข้ามาอาศัยอยู่ในประเทศไทยจะเป็นเพียงเพื่อพักสะสมเสบียงอาหารชั่วคราวและเตรียมกำลังพลให้เข้มแข็ง ก่อนที่จะกลับเข้าไปปฏิบัติการต่อสู้กับรัฐบาลในประเทศมาเลเซียอีกครั้ง ตามเป้าหมายที่แท้จริงของ จคม. ก็คือทำลายรัฐบาลมาเลเซียนั่นเอง แต่นานวัน จคม. กลับยิ่งฝังตัวลึกและแทรกซึมลัทธิคอมมิวนิสต์กับชาวบ้านในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ของไทย โดยเฉพาะในหมู่กรรมกรสวนยางชาวจีน ที่อำเภอเบตง จังหวัดยะลา

ภาวะสงครามจากการปฏิบัติงานในพื้นที่ชายแดนไทย-มาเลเซีย ของ จคม. ได้สร้างความไม่ปลอดภัยต่อชีวิตและทรัพย์สินของประชาชน ส่งผลให้การพัฒนาในพื้นที่มีน้อยมาก เพราะจากการที่ จคม. มีฐานปฏิบัติการอยู่ในพื้นที่นานถึง 40 ปี สู้รบกันมาอย่างยาวนาน รัฐยังต้องสูญเสียทั้งกำลังพล และงบประมาณมหาศาลในการแก้ปัญหา

เนื่องจากที่ผ่านมากลุ่มกองกำลังพร้อมอาวุธสงครามของ จคม. ได้สร้างอิทธิพลเหนือชาวบ้านในท้องถิ่น โดยเฉพาะในพื้นที่ที่รัฐเข้าไปไม่ถึง กลายเป็นกลุ่มที่มีอำนาจซ้อนทับรัฐ

ทางด้านการก่อความไม่สงบของกลุ่มขบวนการก่อการร้ายในอดีตจะเป็นลักษณะของกลุ่มกองกำลังพร้อมอาวุธสงครามประมาณ 10-15 คน มีการปฏิบัติการในพื้นที่ป่าเขา และห่างไกลจากในตัวเมือง จะมีแนวร่วมอยู่บ้างบางพื้นที่เพื่อเรียกรับค่าคุ้มครองจากผู้ประกอบการธุรกิจรับเหมาสร้างถนน รับเหมาสร้างสะพาน ตลอดจนโรงงานยางพารา และในบางพื้นที่ยังมีการเรียกรับผลประโยชน์ในรูปของเครื่องอุปโภคบริโภคจากชาวบ้าน และร้านค้าในพื้นที่หมู่บ้านชนบทห่างไกลเจ้าหน้าที่รัฐ จนทำให้เจ้าหน้าที่ของรัฐเกิดความเข้าใจว่าชาวบ้านในพื้นที่ให้การสนับสนุนกลุ่มขบวนการโจรก่อการร้าย (ขจก.) แต่ถ้ามองด้วยเหตุผลแล้วชาวบ้านที่ยากจนเหล่านั้น ไม่น่าที่จะจัดอยู่ในกลุ่มประเภทที่ให้การสนับสนุนกลุ่มขบวนการก่อการร้าย (สันติ อลลิดรุส, 2550, หน้า 3)

การเอาลัทธิคอมมิวนิสต์เข้ามาเผยแพร่ในพื้นที่ หรือการปลุกฝังแนวคิดเรื่องการแบ่งแยกดินแดนภาคใต้ใน 4 จังหวัดชายแดนภาคใต้ของไทย จนสร้างกลายเป็นขัดแย้งระหว่างคนภายในชาติและลูกหลานเข้าทำลายความสัมพันธ์อันดีกับมาเลเซียด้วย กล่าวคือทำให้เจ้าหน้าที่ของรัฐบางส่วนคิดว่าชาวบ้านในพื้นที่ให้การสนับสนุนพวกคอมมิวนิสต์ ส่วนประเทศมาเลเซียก็เข้าใจผิดคิดว่าการที่ไทยไม่สามารถแก้ปัญหา จคม. ให้ลุล่วงลงได้ เป็นเพราะไทยต้องการปล่อยให้อปัญหา จคม. เป็นเงื่อนไขแลกเปลี่ยน เพื่อให้มาเลเซียช่วยแก้ปัญหาขบวนการก่อความไม่สงบในชายแดนภาคใต้ของไทย

อย่างไรก็ตามการปฏิบัติที่คุกคามความมั่นคงของไทยดังกล่าว ทำให้ไทยทำความตกลงร่วมกับสหพันธรัฐมาเลเซียเพื่อจัดตั้งกำลังเข้าปราบปราม เมื่อ ค.ศ. 1948 (พ.ศ. 2491)

การทำความตกลงร่วมมือในการปฏิบัติตามแนวพรมแดนไทย-มาเลเซีย (กิตติรัตนฉายา, 2548, หน้า 22-26)

ระยะที่ 1 ระหว่างปี ค.ศ. 1948-1952 (พ.ศ. 2491-2495) เป็นการทำความตกลงร่วมมือกันในระดับผู้บังคับการตำรวจภูธรเขต 9 กับผู้บังคับบัญชาการตำรวจมาเลเซีย

สาระสำคัญของข้อตกลงคือ ต่างฝ่ายต่างทำการปราบปรามในเขตแดนของตน แต่ให้มีการแลกเปลี่ยนข่าวสารกัน

ระยะที่ 2 ปลายปี ค.ศ. 1953 (พ.ศ. 2496) เป็นการตกลงระดับกรมตำรวจมาเลเซีย กับตำรวจไทย เพื่อปรับปรุงการหาข่าวเกี่ยวกับ จคม. ให้ได้ผลดียิ่งขึ้น โดยมีการจัดตั้งหน่วยสันติบาลผสมขึ้นที่จังหวัดสงขลา เมื่อปี ค.ศ. 1953 (พ.ศ. 2496)

ระยะที่ 3 ปี ค.ศ. 1955 (พ.ศ. 2498) เป็นการตกลงในระดับรัฐบาล เพื่อดำเนินการปราบปรามร่วมกัน เนื่องจาก จคม. ตามบริเวณแนวพรมแดนใต้ทวิการคุกคามรุนแรงยิ่งขึ้น โดยฝ่ายไทยตั้งกองบังคับการไว้ที่อำเภอเบตง และฝ่ายมาเลเซียตั้งกองบังคับการไว้ที่โกระ

ระยะที่ 4 ปี ค.ศ. 1959 (พ.ศ. 2502) รัฐบาลไทยกับรัฐบาลมาเลเซีย ได้มีการเจรจาผ่านทางสถานเอกอัครราชทูต พิจารณาจัดตั้งหน่วยปราบปรามร่วมขึ้นใหม่ โดยฝ่ายไทยได้จัดตั้ง “กองอำนวยการปราบปรามผู้ก่อการร้ายคอมมิวนิสต์ภาคใต้” ขึ้น และแต่งตั้งกรรมการขึ้น 2 ระดับ เพื่อพิจารณาปัญหาาร่วมกันกับฝ่ายมาเลเซีย คือ คณะกรรมการฝ่ายอำนวยการชั้นสูง มีปลัดกระทรวงมหาดไทยเป็นประธานกับคณะกรรมการปฏิบัติการที่ชายแดน ซึ่งมีรองผู้บัญชาการตำรวจภูธร (ฝ่ายชายแดน) เป็นประธาน

ระยะที่ 5 ปี ค.ศ. 1963 (พ.ศ. 2506) ฝ่ายไทยได้ยุบเลิกกองอำนวยการปราบปรามคอมมิวนิสต์ภาคใต้ และโอนความรับผิดชอบในการปราบปรามคอมมิวนิสต์ให้แก่กองอำนวยการกลาง รักษาความปลอดภัยแห่งชาติ (กรป. กลาง) เมื่อ 10 กรกฎาคม ค.ศ. 1963 (พ.ศ. 2506)

ระยะที่ 6 ตั้งแต่ กรป. กลาง ได้โอนการปราบปรามผู้ก่อการร้ายคอมมิวนิสต์มลายา ได้พิจารณาเห็นว่าควรจะเน้นการป้องกันมากกว่าการปราบปราม โดยดำเนินการให้ราษฎรมีความรู้สึกรู้ชาซึ่งในเจตนาดีของรัฐบาล และพยายามช่วงชิงมวลชนจากฝ่าย จคม. ให้ได้ ส่วนการปราบปรามให้ใช้เป็นวิธีการสุดท้าย จากแนวความคิดดังกล่าว จึงได้ขอยกเลิกความตกลงฉบับเดิมทั้งหมด และได้ทำความตกลงใหม่กับมาเลเซียอีก 3 ครั้งด้วยกัน คือ

ความตกลงเมื่อ 13 มีนาคม ค.ศ. 1965 (พ.ศ. 2508) ความตกลงฉบับนี้ ได้กำหนดให้ตั้งกรรมการขึ้น 2 คณะ คือ “คณะกรรมการชายแดนทั่วไป” และ

“คณะกรรมการชายแดนส่วนภูมิภาค” มีหน้าที่หารือร่วมกัน เพื่อแสวงหามาตรการอันเหมาะสม ที่จะมาใช้ขจัดความเคลื่อนไหวของ จคม. ตามบริเวณพรมแดนของประเทศทั้งสอง ให้หมดสิ้นไปโดยเด็ดขาด ส่วนสาระสำคัญ คือ ยินยอมให้ประเทศหนึ่งได้ติดตาม จคม. ที่หลบหนีข้ามแดนเข้าไปอีกประเทศหนึ่งได้ แต่ไม่เกิน 5 ไมล์จากพรมแดน กับได้จัดตั้งสำนักงานข่าวกรองผสมขึ้นที่จังหวัดสงขลา เพื่อใช้ในการหาข่าวและเริ่มปฏิบัติงานเป็นทางการ เมื่อ 1 มีนาคม ค.ศ. 1968 (พ.ศ. 2511)

ความตกลงฉบับที่แก้ไขใหม่ เมื่อ 7 มีนาคม ค.ศ. 1970 (พ.ศ. 2513) นับตั้งแต่ปี ค.ศ. 1965 (พ.ศ. 2508) เป็นต้นมา ผกค. ในประเทศไทย ได้มีการเคลื่อนไหวและดำเนินการ โดยใช้กำลังติดอาวุธ รัฐบาลจึงได้จัดตั้งกองอำนวยการปราบปรามคอมมิวนิสต์ (กอ. ปค.) ขึ้น เพื่อทำหน้าที่เป็นกองบัญชาการปราบปรามผู้ก่อการร้ายคอมมิวนิสต์โดยตรง เว้นการปราบ จคม. แต่ในที่สุด กรป. กลางก็ได้โอนการปราบปราม จคม. ให้ กอ. ปค. โดยเด็ดขาด เมื่อวันที่ 4 พฤศจิกายน ค.ศ. 1969 รัฐบาลไทยกับรัฐบาลมาเลเซียจึงได้ทำการแก้ไขข้อตกลงใหม่ สาระสำคัญข้อตกลง คือ คงมีคณะกรรมการ 2 ระดับ คือ คณะกรรมการชายแดนทั่วไป และคณะกรรมการชายแดนส่วนภูมิภาค เช่นเดียวกับข้อตกลงเมื่อวันที่ 13 มีนาคม ค.ศ. 1965 (พ.ศ. 2512) นอกจากนี้ ในข้อตกลงให้แต่ละฝ่ายจัดกองกำลังผสมเฉพาะกิจขึ้น เพื่อทำการปราบปราม โดยฝ่ายไทยได้กำหนดให้ผู้บังคับการผสมที่ 5 เป็นผู้บังคับการกองกำลังผสมเฉพาะกิจฝ่ายไทย และฝ่ายมาเลเซียได้แต่งตั้งให้ผู้บัญชาการกองพลน้อยที่ 6 เป็นผู้บัญชาการกำลังผสมเฉพาะกิจฝ่ายมาเลเซียและยังอนุญาตให้กองกำลังของฝ่ายหนึ่งได้ติดตาม จคม. เข้าไปในดินแดนของอีกฝ่ายหนึ่งได้ไม่เกิน 5 ไมล์จากแนวพรมแดน และปฏิบัติการอยู่ได้ไม่เกิน 72 ชั่วโมง

ความตกลงฉบับแก้ไขฉบับแก้ไขครั้งสุดท้าย เมื่อ 4 มีนาคม ค.ศ. 1977 (พ.ศ. 2520) ในสมัยรัฐบาลซึ่งมีนายธานินทร์ กรัยวิเชียร เป็นนายกรัฐมนตรี ได้มีการแก้ไขข้อตกลง “ว่าด้วยความร่วมมือตามแนวพรมแดน” ระหว่างรัฐบาลไทยกับรัฐบาลมาเลเซียใหม่ เมื่อ 4 มีนาคม ค.ศ. 1977 (พ.ศ. 2520) โดยฝ่ายไทยมี นายอุปดิษฐ์ ปาจารย์ถาวร รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ เป็นผู้ลงนาม และเต็งกู อาหมัด ริทาอุดดิน รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศมาเลเซีย เป็นผู้ลงนามฝ่ายมาเลเซีย

ซึ่งมีวัตถุประสงค์ที่จะกระชับสัมพันธไมตรีและความผูกพันฉันท์เพื่อนบ้าน ซึ่งมีอยู่ระหว่างประเทศทั้งสอง ให้แน่นแฟ้นยิ่งขึ้น และมีความมุ่งมั่นที่จะใช้มาตรการที่มีประสิทธิผล เพื่อตอบโต้ และขจัดผู้ก่อการร้ายคอมมิวนิสต์ และสมาชิกขององค์การที่เกี่ยวข้อง ตามแนวชายแดนไทยมาเลเซีย กับจะเพิ่มพูนความร่วมมือในเรื่องอื่น ๆ ที่มีความร่วมมือในเรื่องที่มีผลประโยชน์ร่วมกัน เพื่อแสวงหาหนทางที่มีประสิทธิผล ในการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้น

ข้อตกลงฉบับนี้ โดยเนื้อหาสาระสำคัญแล้วคงใกล้เคียงกันกับข้อตกลง ฉบับลงวันที่ 7 มีนาคม ค.ศ. 1970 (พ.ศ. 2513) มีการแก้ไขเพิ่มเติมในรายละเอียดบ้างเล็กน้อย เช่น เพิ่มข้อความต่อท้ายประโยค “ผู้ก่อการร้ายคอมมิวนิสต์” ว่า “และสมาชิกขององค์การที่เกี่ยวข้อง” เดิมกำหนดจำนวน และในฉบับเดิมได้มีการกำหนดให้มีการข้ามพรมแดนได้ไม่เกิน 5 ไมล์ และระยะเวลาไม่เกิน 72 ชั่วโมง แต่ในฉบับปัจจุบันไม่ได้กำหนดเกี่ยวกับระยะเวลาแต่จะต้องให้ ผบ. กกล. จก. ของอีกฝ่ายหนึ่ง และ สน. กชก. ทราบ เป็นต้น

ไทยและมาเลเซียได้ปฏิบัติตามความตกลง โดยการแต่งตั้งคณะกรรมการและกองกำลังรักษาความมั่นคงต่าง ๆ เช่น การตั้งคณะกรรมการชายแดนทั่วไปเพื่อหารือร่วมกันในการหามาตรการที่เหมาะสมเพื่อขจัด จคม. ให้หมดไป ทั้งนี้แนวทางการต่อสู้เพื่อเอาชนะ จคม. รวมไปถึงผู้ก่อการร้ายคอมมิวนิสต์ (ผกค.) และ ขบวนการโจรก่อการร้าย (จก.) มีอยู่ 2 แนวทาง คือ การใช้ทหารนำการเมือง ด้วยการใช้งองกำลังทางทหารเข้าปราบปรามอย่างรุนแรงเพื่อให้ขาดขวัญกำลังใจให้มากที่สุด และการใช้การเมืองนำการทหาร เช่น การปฏิบัติการทางจิตวิทยาเพื่อทำลายเงื่อนไขของปัญหาทั้งสองแนวทางถูกใช้ควบคู่กันไปอย่างเหมาะสมเพื่อบีบบังคับให้ จคม. ยอมรับแนวทางเจรจาสถานการณ์สงครามเป็นหลัก โดยใช้ปรัชญาในการดำเนินการ “จากล่างสู่บน จากแนวร่วม สู่แกนนำ จากแกนนำ สู่พรรค” โดยใช้ “กลยุทธ์กินทีละคำ” (กิตติ รัตนฉายา, 2549, หน้า 56-57)

หลังจากให้ความร่วมมือทั้งระดับท้องถิ่นและระดับชาติในการปราบปรามโจรจีนคอมมิวนิสต์มาเป็นเวลากว่า 40 ปี กองกำลังผสมเฉพาะกิจฝ่ายไทยก็ได้รับมอบนโยบายให้ทำการเจรจาในทางลับเพื่อให้ จคม. เข้าร่วมเป็นผู้พัฒนาชาติไทย พร้อมกับ

บีบให้ยอมจำนนด้วยการปิดล้อมทางด้านเศรษฐกิจ จนในที่สุดจีนเบี่ยง แขนงนำ จคม. ก็ยินยอมเซ็นสัญญาเพื่อวางอาวุธ ยุติการสู้รบกับมาเลเซีย และกลับมาร่วมมือพัฒนาชาติไทยในท้ายที่สุด

ความร่วมมือด้านความมั่นคง

ความร่วมมือในการแก้ไขปัญหาความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ซึ่งประกอบด้วย การเสริมสร้างความมั่นคงในพื้นที่ชายแดนร่วมกัน การร่วมกันพัฒนาและยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนในพื้นที่ชายแดนของทั้งสองประเทศและการเสริมสร้างมาตรการสร้างความไว้วางใจ (confidence building measures) บนพื้นฐานของกรอบ 3Es ได้แก่ การศึกษา (education) การจ้างงาน (employment) และการประกอบกิจการ (entrepreneurship) (จับตาเอเชียตะวันออก, ม.ป.ป.)

นโยบายความมั่นคงแห่งชาติของไทยต่อมาเลเซียฉบับปัจจุบัน (พ.ศ. 2543-2545) กำหนดว่า โดยที่ในบรรดาประเทศเพื่อนบ้าน ไทยและมาเลเซียมีความสัมพันธ์กันใกล้ชิดมากที่สุด โดยมีความร่วมมือกันทั้งในรูปทวิภาคีและพหุภาคี ดังนั้นการดำรงไว้ซึ่งความสัมพันธ์ที่ดี มีความเข้าใจกัน ไว้วางใจกัน และมีความเอื้ออาทรต่อกัน จึงเป็นพื้นฐานที่สำคัญในการแก้ปัญหาที่คั่งค้าง และที่อาจจะมิมีขึ้นระหว่างกันในอนาคตได้ ไทยกับมาเลเซียจะต้องอยู่ร่วมกันอย่างสันติ และพัฒนาไปข้างหน้า โดยสร้างพลังและขีดความสามารถ ร่วมกันให้พร้อมเผชิญกับสถานการณ์ของโลก ซึ่งเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา ร่วมมือกันในการรักษาผลประโยชน์ ทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมทางบก ทางทะเล ร่วมกัน พัฒนาความร่วมมือทางด้านเศรษฐกิจ และการคมนาคม และการปราบปรามอาชญากรรมข้ามชาติ เพื่อเป็นพื้นฐานในการสร้างความมั่นคงในภูมิภาค และจะต้องสร้างความเข้าใจและขจัดความหวาดระแวงให้หมดไป รวมทั้งแสวงหาความร่วมมือกับมาเลเซียในด้านข่าวกรอง และป้องกันมิให้โจรก่อการร้ายใช้มาเลเซียเป็นที่พักพิง เพื่อให้พื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้มีความสงบเรียบร้อย และมีความมั่นคงปลอดภัย

ความตกลงเกี่ยวกับความร่วมมือชายแดนไทย-มาเลเซีย ที่ใช้ในปัจจุบันเป็นความตกลงร่วมมือชายแดนไทย-มาเลเซีย ฉบับลงวันที่ 4 มีนาคม พ.ศ. 2520 และแก้ไขโดยฉบับลง วันที่ 18 พฤษภาคม พ.ศ. 2543 ลงนามร่วมกัน โดย รัฐมนตรีว่าการ

กระทรวงกลาโหมและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมมาเลเซีย ความตกลงฯ นี้ได้กำหนดให้แต่งตั้งคณะกรรมการร่วมกันทั้งในระดับกลาโหม คือ คณะกรรมการชายแดนทั่วไป ไทย-มาเลเซีย และคณะกรรมการระดับสูง ไทย-มาเลเซีย และในระดับภูมิภาค คือ คณะกรรมการชายแดนส่วนภูมิภาค ไทย-มาเลเซีย และคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคมส่วนภูมิภาค คณะกรรมการต่าง ๆ เหล่านี้ ทำหน้าที่ร่วมกันแก้ปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น หรืออาจจะเกิดขึ้นระหว่างกัน และกำหนดให้มีกิจกรรมร่วมกัน ทั้งในด้าน เศรษฐกิจ สังคม และทางทหาร (กรมกิจการชายแดนทหาร, กองบัญชาการกองทัพไทย, ม.ป.ป.)

ความร่วมมือด้านแรงงานบนหลักการ 3Es

เนื่องจากแรงงานไทยยังคงเป็นที่นิยมในมาเลเซีย ทำให้ประชาชนในจังหวัดชายแดนภาคใต้ของไทยเลือกเดินทางเข้าไปใช้แรงงานในประเทศมาเลเซียเป็นจำนวนมาก ทั้งในสวนปาล์ม น้ำมัน ยางพารา ไร่อ้อย งานก่อสร้างหรือโรงงานต่าง ๆ ทั้งด้วยวิธีที่ถูกต้องตามกฎหมายและการลักลอบ แต่ถึงแม้จะมีการเดินทางของแรงงานจากไทยอย่างผิดกฎหมาย ทางกรมการมาเลเซียก็พยายามผ่อนปรนให้บ่อยครั้ง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะแรงงานไทยส่วนใหญ่ไม่ก่อปัญหาให้กับทางการมาเลเซีย

อย่างไรก็ตาม การที่แรงงานไทยที่ลักลอบเข้าไปใช้แรงงานส่วนหนึ่งถูกเออาร์ดี-เอเอเปรียบและไม่ได้รับสิทธิประโยชน์ที่พึงได้ ทำให้เมื่อกลางปี พ.ศ. 2546 (ค.ศ. 2003) รัฐบาลมาเลเซียได้ปรับเปลี่ยนนโยบายแรงงานต่างชาติเพื่อแก้ไขปัญหาว่างงานในประเทศ รวมทั้งเพื่อลดการพึ่งพาแรงงานต่างชาติดัง แต่่นโยบายดังกล่าวไม่น่าจะส่งผลกระทบต่อแรงงานไทยบริเวณชายแดนมากนัก เนื่องจากความต้องการแรงงานไทยยังมีอยู่อย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะในภาคเกษตรกรรม (กรมเอเชียตะวันออก, 2551)

แต่จากพบปะหารือระหว่าง คาโต๊ะ ฮรี โซดี ฮามิด อัลบาร รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศมาเลเซีย กับ พล.อ. สุรยุทธ์ จุลานนท์ นายกรัฐมนตรี และนายนิศย์ พิบูลสงคราม รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศของไทย ที่กรุงเทพฯ เมื่อวันที่ 28 มิถุนายน พ.ศ. 2550 มาเลเซียและไทยเห็นพ้องที่จะดำเนินโครงการ 3Es

ได้แก่ การศึกษา (education) การจ้างงาน (employment) และการเป็นผู้ประกอบการ (entrepreneurship) เพื่อแก้ไขปัญหาในจังหวัดชายแดนภาคใต้ของไทย โดยมาเลเซียจะช่วยเหลืออบรมคนไทยในจังหวัดชายแดนภาคใต้ 4,000 คน จ้างงานคนไทยให้เข้าไปทำงานในมาเลเซีย และสนับสนุนการปล่อยสินเชื่อรายย่อยผ่านระบบธนาคารอิสลาม อนึ่ง คาโต๊ะ ฮามิด มีกำหนดจะเข้าประชุมคณะกรรมการร่วมไทย-มาเลเซีย ครั้งที่ 10 ในวันที่ 29 มิถุนายน 2550 (สำนักข่าวกรองแห่งชาติ, 2554)

ความร่วมมือด้านแรงงานบนหลักการ 3Es เกิดขึ้นเพื่อต้องการพัฒนาความร่วมมือด้านแรงงานร่วมกันระหว่างไทยและมาเลเซีย โดยความร่วมมือภายใต้กรอบ 3Es ซึ่งประกอบไปด้วย ด้านการศึกษา (education) การจ้างงาน (employment) และการประกอบกิจการ เป็นโครงการที่ถูกกำหนดมาโดยตรงเพื่อแก้ไขปัญหาความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ของไทย และได้ตอบรับจากทั้งสองฝ่ายเป็นอย่างดี

ความร่วมมือในการปราบปรามขบวนการแบ่งแยกดินแดน

ขบวนการแบ่งแยกดินแดนหรือโจรก่อการร้ายซึ่งมีพัฒนาการมาตั้งแต่อดีต ซึ่งแต่เดิมเรียกว่าขบวนการแบ่งแยกดินแดน หรือ บขค. ต่อมา รัฐบาลเห็นว่าชื่อนี้ไม่เหมาะสมเพราะจะทำให้ชาวมุสลิมที่ไม่เกี่ยวข้องกับขบวนการดังกล่าวเกิดความรู้สึกไม่ดี รัฐบาลจึงเปลี่ยนมาใช้คำว่าขบวนการโจรก่อการร้ายแทน หรือ จก. เมื่อวันที่ 27 มกราคม พ.ศ. 2515 และเพื่อเหตุผลในความต้องการที่จะลดระดับความสำคัญของขบวนการโจรก่อการร้ายลงมาเป็นเพียงการก่อการร้ายในระดับท้องถิ่นเท่านั้นจึงได้เรียกขบวนการโจรก่อการร้ายว่า โจรก่อการร้าย หรือ จกร. การก่อการร้ายที่เกิดจากชาวมุสลิมใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ได้ก่อตัวขึ้นมาในช่วงระยะเวลาที่แตกต่างกัน เป็นการก่อรูปในลักษณะของการตอบโต้อำนาจรัฐหลายรูปแบบ (อุทัย คุลยเกษม และเลิศชาย ศิริชัย, 2548, หน้า 6)

ขบวนการโจรแบ่งแยกดินแดนเป็นกลุ่มที่มีเป้าหมายหลัก คือ ความต้องการให้พื้นที่ 4 จังหวัดชายแดนภาคใต้ ซึ่งประกอบด้วย ปัตตานี ยะลา นราธิวาส และสตูล แยกตัวออกเป็นอิสระ และตั้งปัตตานีเป็นศูนย์กลางเหมือนในอดีต มีการเคลื่อนไหวอยู่ทั้งฝั่งไทยและมาเลเซียอย่างต่อเนื่อง แม้จะได้รับการยืนยันจากรัฐบาลว่าความไม่สงบ

ในจังหวัดชายแดนภาคใต้ในปัจจุบันเป็นเรื่องภายในประเทศ และไม่มีส่วนเกี่ยวข้องกับ ขบวนการก่อการร้ายข้ามชาติ เพื่อป้องกันต่างประเทศเข้ามาแทรกแซงภายในประเทศ

ไม่ว่ารัฐบาลจะใช้เหตุผลใดในการประเมินเหตุการณ์ไม่สงบในจังหวัดชายแดน ภาคใต้ เพื่อให้รู้สึกว่าเป็นความขัดแย้งภายในประเทศที่รัฐบาลสามารถแก้ไขเองได้ หรือ เพื่อป้องกันการเข้ามาแทรกแซงของต่างชาติหรือด้วยเหตุผลใด ๆ ก็ตาม แต่สิ่งที่ปรากฏ อยู่ในประวัติศาสตร์การต่อสู้ของจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่ผ่านมาก็คือ กระบวนการที่มี เป้าหมายไปสู่การแบ่งแยกดินแดนทางใต้ของไทยนั้นมืออยู่จริง และกลุ่มเหล่านี้ก็ได้สร้าง ปัญหาให้ฝ่ายปกครองมาโดยตลอด ซึ่งนางชิตชนก ราฮิมมูลา อาจารย์มหาวิทยาลัย- สงขลานครินทร์ ได้กล่าวในที่ประชุม กอส. เมื่อปี 2548 ว่า “ขบวนการแบ่งแยกดินแดน มีการปฏิวัติองค์กรครั้งใหญ่ตั้งแต่ปี 2529 ปลุกฝังแนวคิดให้กับเยาวชนกว่า 10,000 คน ที่ขณะนั้นมีอายุเพียง 13 ปีพร้อมยกเลิกขบวนการในป่ามาต่อสู้ในเมือง แต่รัฐกลับไม่รู้” (“อาจารย์ ‘มอ. ปัตตานี’ เผยเยาวชนกว่าหมื่นคนมีแนวคิดแบ่งแยกดินแดน,” 2548)

ขบวนการที่ถูกโยงเข้ามาเกี่ยวข้องกับกรณีความไม่สงบในจังหวัดชายแดน ภาคใต้ของไทยในอดีตนั้นประกอบด้วย

1. ขบวนการโจรจีนคอมมิวนิสต์มลายาหรือ จคม. (The Communist Party of Malaya--CPM)
2. แนวร่วมปลดแอกแห่งชาติปัตตานี (Barisan Nasional Perbebasan Pattani: B.N.P.P หรือ National Liberation Front of Pattani--N.L.F.P.)
3. แนวร่วมปฏิวัติแห่งชาติมลายูปัตตานี (Barisan Revolusion Nasional--B.R.N. หรือเรียกอีกชื่อหนึ่งว่า Liberation Front of Republic Pattani)
4. องค์การปลดปล่อยรัฐปัตตานี (Pattani United Liberation Organization--PULO)
5. แนวร่วมมุจาฮีดีนปัตตานี (BBMP) หรือขบวนการมุจาฮีดีนปัตตานี (GMP)
6. กลุ่มมุจาฮีดีนอิสลามปัตตานี (Gerakan Mujahidin Islam Pattani หรือ GMIP)
7. แนวร่วมเพื่อเอกราชปัตตานี (Barisan Bersatu Kemerdekan Pattani: BERSATU)

การเคลื่อนไหวของขบวนการแบ่งแยกดินแดนดังกล่าวทั้งในไทยและมาเลเซียได้สร้างความปั่นป่วนแก่ทั้งสองประเทศอย่างมาก และรัฐต้องสูญเสียงบประมาณในการปราบปรามมหาศาล แต่อย่างไรก็ตามปัจจุบันขบวนการต่าง ๆ เหล่านี้ได้ลดขีดความสามารถลงไปมากเนื่องจากข้อจำกัดภายในขบวนการเอง เช่น ความขัดแย้งภายใน และหลายขบวนการมักใช้มาเลเซียเป็นฐานบัญชาการนอกประเทศ

ความร่วมมือไทย-มาเลเซียในการแก้ปัญหาชายแดนภาคใต้สมัยรัฐบาลทักษิณ (9 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2544-19 กันยายน พ.ศ. 2549)

นับตั้งแต่ พ.ศ.ท. ทักษิณ ชินวัตร หัวหน้าพรรคไทยรักไทยชนะการเลือกตั้งอย่างท่วมท้นในปี พ.ศ. 2544 (ค.ศ. 2001) และได้รับเลือกให้เป็นนายกรัฐมนตรีคนที่ 23 ของไทย ปัญหาทางด้านเศรษฐกิจถูกให้ความสำคัญเป็นอันดับแรก ภายใต้นโยบายเศรษฐกิจสองทาง (dual track policy) กล่าวคือได้มีการกระตุ้นทั้งอุปสงค์อุปทานผ่านโครงการต่าง ๆ เพื่อกระตุ้นเศรษฐกิจภายในประเทศ ผ่านโครงการพักชำระหนี้เกษตรกร ธนาคารประชาชน โครงการบ้าน แท็กซี่ และคอมพิวเตอร์เอื้ออาทร โครงการแปลงสินทรัพย์เป็นทุน กองทุนหมู่บ้าน โครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ โครงการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม นโยบายเปิดเขตการค้าเสรี (Free Trade Area--FTA) กับประเทศต่าง ๆ หลักประกันสุขภาพถ้วนหน้าหรือ 30 บาทรักษาทุกโรค การแก้ปัญหาหนี้นอกระบบ การส่งเสริมการใช้ไบโอดีเซล ไบโอฟูเอลหรือ NGV การแก้ปัญหาราคาสินค้าการเกษตร โครงการโคล้านครอบครัว การพัฒนาชายฝั่งทะเลอ่าวไทย การรวนแก๊งน หรือแม้กระทั่งแนวทางการปราบปรามยาเสพติดอย่างดุเดือดอันเป็นมาตรการแก้ปัญหาทางสังคมในภาวะที่ยาเสพติดระบาดไปทั่วประเทศ

นโยบายข้างต้นในสมัยรัฐบาลทักษิณหลายโครงการถือได้ว่าเป็นความคิดแปลกใหม่ที่ต่างจากรัฐบาลก่อนหน้าค่อนข้างมาก แต่กลับตรงต่อความต้องการของประชาชนไม่น้อย แม้ว่าหลายโครงการจะมีปัญหาด้านการคอร์รัปชันและข้อจำกัดอื่น ๆ อีกมากมายตามมา

การเป็นรัฐบาลเสียงข้างมากอาจมีข้อดีในด้านความต่อเนื่องในการบริหารงาน และความรวดเร็วในการตัดสินใจ แต่นั่นก็อาจเป็นข้อเสียประการหนึ่งที่ทำให้รัฐบาลทักษิณกระทำสิ่งผิดพลาดอย่างใหญ่หลวงเมื่อรัฐบาลประเมินสถานการณ์ชายแดนภาคใต้ต่ำกว่าความเป็นจริง และเลือกใช้ความรุนแรงเข้าแก้ไข จากการมองปัญหาชายแดนภาคใต้ในลักษณะ เป็นเพียงแค่มือของกลุ่มโจร และการสูญเสียผลประโยชน์จากการเข้าไปแก้ไขปัญหาในจังหวัดชายแดนภาคใต้ของรัฐบาล ทำให้กลุ่มคนดังกล่าวสนับสนุนให้กลุ่มโจรออกมาเคลื่อนไหว เพื่อปกป้องผลประโยชน์ของตนเอง

ในทัศนะของ พ.ต.ท. ทักษิณ ต้นตอของปัญหาภาคใต้ที่แท้จริงเกิดจากผลประโยชน์ทางด้านเศรษฐกิจ ดังนั้นเขาจึงเลือกวิธีการแก้ปัญหาในมิติของเศรษฐกิจนำมิติทางด้านความมั่นคง กล่าวคือ รัฐบาลทักษิณมองข้ามปัญหาทางการเมืองว่าไม่ได้เป็นปัญหาหลัก ด้วยเหตุดังกล่าวรัฐบาลจึงไม่ให้ความสำคัญกับการแก้ไขปัญหาความแตกต่างของศาสนา ความเชื่อ หรือเงื่อนไขอันละเอียดอ่อนอื่น ๆ

จนกระทั่งปี พ.ศ. 2545 (ค.ศ. 2002) ที่มีการโจมตีขึ้นบ่อยครั้งจนตำรวจหลายนายเสียชีวิตและหลายคนในนั้นล้วนเป็นมุสลิม ยังเป็นการตอกย้ำความคิดเดิมของ พ.ต.ท. ทักษิณที่ว่า ไม่น่ามีศาสนาใดเกี่ยวข้องถึงการโจมตีเหล่านั้น และในปีเดียวกันนั้น พ.ต.ท. ทักษิณ ได้กล่าวว่า “ไม่มีการแบ่งแยกดินแดน ไม่มีผู้ก่อการร้ายอุดมการณ์ มีแต่โจรกระจอก” (วิกิพีเดีย สารานุกรมเสรี, 2554) จนกระทั่งปี พ.ศ. 2547 (ค.ศ. 2004) รัฐบาลจึงเริ่มเปลี่ยนมุมมองมาเห็นว่าเบื้องหลังของปัญหาชายแดนภาคใต้นั้นมีความซับซ้อนกว่า และหันมาให้ความสำคัญกับการต่อต้านการก่อการร้ายในประเทศ โดยการเลือกใช้ไม้แข็งหรือความรุนแรงในการแก้ปัญหามากขึ้น เช่น การประกาศให้ใช้กฎอัยการศึกในจังหวัดปัตตานี ยะลา และนราธิวาสขึ้น ในเดือนมกราคม พ.ศ. 2547

การมองปัญหาของจังหวัดชายแดนภาคใต้ดังกล่าวข้างต้นจึงค่อนข้างมีปัญหามาก ทั้งจากตัวอดีตนายกทักษิณเองและกุนช็อรอบข้าง ความผิดพลาดจากการประเมินสถานการณ์ภาคใต้ของรัฐบาลตั้งแต่แรกอาจทำให้รัฐบาลเดินนโยบายผิดทางก็จริง แต่สิ่งที่เลวร้ายกว่านั้นคือการที่รัฐไม่ยอมรับฟังการวิพากษ์วิจารณ์จากหลายฝ่าย เช่น นายเสกสรวร ประเสริฐกุล หรือนายธีรยุทธ บุญมี นักวิชาการที่พยายามแสดงทัศนะต่อนโยบายรัฐบาลและเสนอแนวทางแก้ไขเพื่อประโยชน์ในการดำเนินนโยบาย แต่กลับถูก

นายกรัฐมนตรีตอบได้ว่าเป็นพวกเขาประจำ หรือให้ฉายาว่าเป็นพวกเขาจรกับนักวิชาการที่นาน ๆ จึงจะวิพากษ์วิจารณ์รัฐบาลสักครั้งหนึ่ง และกล่าวหาว่าเป็นพวกที่หลบอยู่แต่ในห้องสมุคนาน ๆ ครั้งจึงโผล่ออกมาเพื่อติดังการทำงานของรัฐบาล จึงทำให้น่าคิดว่า รูปแบบการเมืองในสมัยรัฐบาลทักษิณที่มีความเข้มแข็งมากจนเกินไปนั้น เป็นการเมืองที่มีแต่โน้มน้ำเอียงเข้าหาอำนาจเบ็ดเสร็จเด็ดขาดเข้าไปทุกที และจะสร้างความเสียหายต่อระบบนิติรัฐโดยรวม

พ.ต.ท. ทักษิณ กล่าวถึงความพยายามที่จะแก้ปัญหาในเชิงพัฒนาและเชิงป้องกันในขณะเดียวกันก็เข้มงวดกับบุคคลที่กระทำผิด และวาดอนาคตของภาคใต้ในทำนองว่าจะใช้เวลาประมาณ 3 ปีต่อเนื่อง เพื่อเปลี่ยน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ ให้เป็นจังหวัดที่จะมีนักท่องเที่ยว มีนักลงทุน มีศักยภาพ มีงานทำ มีระบบที่ควรจะมี การศึกษาคิดขึ้นกว่านี้ ไม่ใช่เป็นการศึกษาที่จบมาแล้วหางานทำไม่ได้ จะทำกันอย่างต่อเนื่อง งบประมาณได้จัดไว้แล้ว ดังนั้น ไม่มีปัญหาอะไร จะลงมือทำในทุก ๆ เรื่อง โดยเร็ว (สันติ อรุณวิจิตร, 2547, หน้า 51)

รัฐบาล พ.ต.ท. ทักษิณ ชินวัตร พยายามแก้ไขปัญหาในเชิงโครงสร้างด้วยการปฏิรูประบบราชการ และส่งผู้ว่าราชการแบบบูรณาการ ในรูปแบบผู้ว่าฯ ซีอีโอ เข้าไปแก้ไขปัญหาดังกล่าวโดยตรง แต่กลับพบว่า การส่งบุคลากรจากส่วนกลางเข้าไปทำหน้าที่ไม่อาจแก้ไขปัญหาดังกล่าวได้อย่างแท้จริง เนื่องจากประชาชนในพื้นที่ขาดความเชื่อมั่นต่อระบบราชการ จึงเป็นเหตุผลให้ “การข่าว” ของทางราชการในสมัยรัฐบาล พ.ต.ท. ทักษิณ ไร้ประสิทธิภาพอย่างชัดเจน

สองปีแรกที่รัฐบาลชุดนี้เข้ามาได้เกิดเหตุการณ์ขึ้นบ้างประปราย เช่น มีการเผาโรงเรียน วาระเปิดสถานีรถไฟ ประมาณเดือนสิงหาคม 2002 ได้มีการประชุมคณะรัฐมนตรีในจังหวัดชายแดนภาคใต้ มีหน่วยงานหนึ่งได้เสนอว่า ถ้าต้องการจะแก้ไขปัญหาได้อย่างเบ็ดเสร็จเด็ดขาดต้องยกเลิกการใช้กำลังทหาร ยกเลิก พตท. 43 และ ศอ.บต. (บุญกรม คงบังสถาน, 2548, หน้า 230) เมื่อมีการยกเลิก พตท. 43 และ ศอ.บต. โดยถอนทหารออกแล้วให้ตำรวจเข้าแทนที่ ทำให้กองกำลังสามารถลงพื้นราบและสามารถปลุกระดมคนได้

ในกรณีของวิกฤติการณ์และความรุนแรงใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ อย่างน้อยที่สุดที่เห็นชัด ๆ คือ นโยบายและการดำเนินการของรัฐบาลที่ได้มีไปแล้วและที่จะมีในอนาคตอันใกล้ต่อสถานการณ์ความรุนแรงในภาคใต้ ย่อมจะถูกจับตามองและติดตามสถานการณ์อย่างใกล้ชิดจากประชาคมโลกโดยส่วนรวม จากองค์การสหประชาชาติ จากองค์การกลุ่มประเทศอิสลาม (organization of islamic conference) จากองค์กรเอกชนระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับด้านการละเมิดสิทธิมนุษยชน และสิทธิทางการเมือง ตลอดจนจากบรรดาขบวนการก่อการร้ายสากลระดับภูมิภาคและระดับโลก เช่น Jemaah Islamiyah (JI) และ Al-Qaeda และกลุ่มที่เป็นพันธมิตรกับสองขบวนการก่อการร้ายดังกล่าว (สุรพงษ์ ชัยนาม, 2550, หน้า 201)

การดำเนินนโยบายของรัฐบาลทักษิณข้างต้นได้แสดงถึงความผิดพลาดเชิงนโยบายที่ส่งผลต่อภาพลักษณ์ของรัฐบาลต่อสายตาชาวโลก รวมทั้งประเทศมาเลเซียในฐานะประธานโอไอซีที่มีบทบาทอย่างมากในการเป็นตัวกลางสร้างความเข้าใจอันดีต่อไทยในเวทีมุสลิมโลก

สัมพันธภาพกับผู้นำมาเลเซีย

การเป็นนักธุรกิจที่ประสบความสำเร็จในชีวิต เป็นมหาเศรษฐีที่รวยติดอันดับต้น ๆ ของโลก ทำให้ พ.ต.ท. ทักษิณ ชินวัตร แสดงความมั่นใจในตัวเองอย่างสูงตลอดช่วงการดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีของไทย พ.ต.ท. ทักษิณ มีความสามารถในการพูดที่ทำให้คนจดจำได้ไม่ยากจากถ้อยคำหรือวลีมากมาย เช่น คำว่า “บุขไม่ใช่พ่อ” ที่ได้กล่าวถึงประธานาธิบดีจอร์จ ดับเบิลยู บุช แห่งสหรัฐอเมริกา ซึ่งเป็นการแสดงความเห็นต่อผู้นำอภิมหาอำนาจของโลกซึ่งน้อยคนนักที่จะกล้าพูดผ่านสื่อเช่นนี้ โดยเฉพาะในฐานะผู้นำของประเทศเล็ก ๆ ที่ยังมีความจำเป็นต้องพึ่งพาสหรัฐอเมริกาต่อไปตามโลกทุนนิยมเสรีซึ่งมีความไม่เท่าเทียมกันของรัฐชาติ (power asymmetry) ปรากฏอย่างชัดเจน

ไม่น่าแปลกใจที่คำพูดของ พ.ต.ท. ทักษิณ จะสร้างความรู้สึกรำคาญต่อผู้นำมาเลเซียด้วยเช่นกัน จากการกล่าวหาว่ามาเลเซียให้การสนับสนุนกรณี 131 คนไทยที่อพยพไปอาศัยในมาเลเซีย ซึ่งเป็นการแสดงให้เห็นอย่างชัดเจนว่ารัฐบาลไทย

มีความเชื่ออย่างสูงว่าทางการมาเลเซียให้การสนับสนุนที่หลบซ่อนแก่ผู้ก่อการร้ายหรือ ขบวนการแบ่งแยกดินแดนที่หนีมาจากไทย ซึ่งหากพิจารณาในแง่ระเบียบทางการทูต แล้ว การแสดงตัวกล่าวโทษเพื่อนบ้านผ่านสื่อเช่นนั้นเป็นวิธีการที่ไม่เหมาะสมนัก ด้วยเหตุนี้ผู้แทนรัฐบาลมาเลเซีย โดย นายนาจิบ ราซัค (Najib Razak) จึงได้ออกมาให้ สัมภาษณ์ตอบโต้ข้อกล่าวหาที่ไร้หลักฐาน และเรียกร้องให้ส่งข้อมูลที่ถูกต้องเกี่ยวกับ ผู้ร้ายไปให้ โดยทางมาเลเซียจะให้ความร่วมมืออย่างเต็มที่ ทั้งนี้ เพื่อปกป้องศักดิ์ศรี ทางการทูตของรัฐบาลมาเลเซียนั่นเอง

อย่างไรก็ตาม แม้ว่าการกระทบกระทั่งกันระหว่างผู้นำของทั้งสองในช่วงรัฐบาล ทักษิณจะเกิดขึ้นบ่อยครั้ง แต่ความร่วมมือในการแก้ปัญหาคความไม่สงบในจังหวัด ชายแดนภาคใต้โดยภาพรวมนั้นกลับไม่ได้รับผลกระทบมากนัก ทั้งนี้ เนื่องจาก ทั้งสองประเทศ ต่างให้ความสำคัญกับการรักษาผลประโยชน์ระหว่างกันเป็นสำคัญ และพยายามมองข้ามปัญหาเหล่านี้ไม่ให้เข้ามาบดบังทำลายความร่วมมือด้านอื่น ๆ ที่มีร่วมกัน

ความร่วมมือกับโอไอซี

นอกจากความรุนแรงในจังหวัดชายแดนภาคใต้ของไทยจะกระทบต่อคุณภาพ ชีวิตและทรัพย์สินของชาวไทยพุทธและไทยมุสลิมภายในประเทศแล้ว เหตุการณ์ มัสยิดกรือเซะและตากใบยังก่อความเสียหายในส่วนของความมั่นคงทั้งในระดับชาติ และในระดับสากลอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้อีกด้วย เหตุร้ายในไทยได้ชี้ชวนให้โลกมุสลิม หรือองค์กรมุสลิมระหว่างประเทศหันให้ความสนใจและต้องการเข้ามามีส่วนร่วมใน การแก้ไขปัญหาร่วมกับไทยมากขึ้น ประกอบกับกระแสโลกมุสลิมในปัจจุบันหลังจาก เหตุการณ์ในอิรัก ปาเลสไตน์หรือประเทศอื่น ๆ ทำให้ชาวมุสลิมรู้สึกว่าตนเป็นฝ่าย ถูกรังแก ด้วยเหตุนี้จึงเป็นเหตุผลให้ผู้ก่อความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ถือ โอกาสใช้กระแสดังกล่าวเป็นข้ออ้างในการเรียกร้องความเห็นใจจากเพื่อนมุสลิมทั่วโลก ให้หันมาจับตามองปัญหาในจังหวัดชายแดนภาคใต้มากขึ้นอีกด้วย

นับตั้งแต่หลังเกิดเหตุการณ์มัสยิดกรือเซะและตากใบเมื่อปี 2004 เป็นต้นมา โลกมุสลิมได้ให้ความสนใจต่อเหตุการณ์ภาคใต้ มากขึ้น ในขณะที่ทางรัฐบาลไทยสมัย

รัฐบาลทักษิณบริหารประเทศอยู่ในขณะนั้น ได้มีความร่วมมือและสร้างความสัมพันธ์กับ โลกมุสลิมเพิ่มมากยิ่งขึ้นเช่นกัน โดยจะเห็นได้จากทางที่กระทรวงการต่างประเทศของไทยได้จัดทำเว็บไซต์ภาษาอาหรับขึ้นภายใต้ยุทธศาสตร์ไทยต่อโลกมุสลิมขึ้นและเป็น เว็บไซต์แรกของภาครัฐของไทยที่จัดทำเป็นภาษาอาหรับ นั่นคือ โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อมุ่งนำเสนอข้อมูลของไทยในด้านต่างๆ อาทิ สถาบันพระมหากษัตริย์ โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ด้านการเมือง เศรษฐกิจ สังคม เป็นต้น รวมทั้งความสัมพันธ์ ไทยกับโลกมุสลิม สอดแทรกข้อมูลเกี่ยวกับประชาชาติมุสลิมในประเทศไทย เพื่อให้ ความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับประเทศไทย มุ่งหวังในการที่จะส่งเสริมความเข้าใจ อันดีระหว่างไทยกับโลกมุสลิม (ถิ่นเหนือนิวส์ออนไลน์, 2554)

การที่ประเทศมาเลเซียเป็นประธานและมีความสำคัญมากในโอไอซี (OIC) มาเลเซียจึงเป็นส่วนสำคัญที่ทำให้ปัญหาต่าง ๆ เช่น กรณีตากใบ กรือเซะ 131 คนไทย หรือการหายตัวไปของนายสมชาย นีละไพจิตร ที่เกิดขึ้นในจังหวัดชายแดนภาคใต้ของไทยถูกนำเข้าสู่วาระการพิจารณาของโอไอซี และเรียกร้องให้ไทยชี้แจงเหตุการณ์ข้างต้น ซึ่งรัฐบาลทักษิณก็ได้มีการส่งคณะผู้แทนเข้าพบเลขาธิการโอไอซีเพื่อทำความเข้าใจ ร่วมกัน แม้ไม่สามารถให้ข้อเท็จจริงได้อย่างชัดเจนนัก แต่ก็เป็นการแสดงถึงการให้ ความสำคัญ

ความร่วมมือไทย-มาเลเซียในการแก้ปัญหาชายแดนภาคใต้สมัยรัฐบาลสุรยุทธ์ (1 ตุลาคม พ.ศ. 2549-29 มกราคม พ.ศ. 2551)

หลังจากการทำรัฐประหาร โค่นล้มรักษาการนายกรัฐมนตรี พ.ต.ท. ทักษิณ ชินวัตร โดยคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็น พระประมุข เมื่อวันที่ 19 กันยายน พ.ศ. 2549 ซึ่งนำโดย พล. อ. สนธิ บุญรัตกนิน อดีต ผบ.ทบ. และในวันที่ 1 ตุลาคมปีเดียวกัน พล.อ.สุรยุทธ์ จุลานนท์ ก็ได้รับโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งให้เป็นนายกรัฐมนตรีคนที่ 24 ของไทยอย่างเป็นทางการ

ความล้มเหลวจากการใช้ความรุนแรงต่อสถานการณ์ในจังหวัดชายแดนภาคใต้ สมัยรัฐบาล พ.ต.ท. ทักษิณ เป็นอุทาหรณ์ของการดำเนินนโยบายโดยใช้อำนาจเบ็ดเสร็จเด็ดขาดของรัฐบาลที่ขาดการคานอำนาจการตัดสินใจอย่างเหมาะสม จนส่งผลต่อความรุนแรงและทำลายความมั่นคงในระดับประเทศ ดังนั้น การบริหารงานของ พล.อ. สุรยุทธ์ จึงเป็นการพยายามที่จะสร้างความแตกต่างจากรัฐบาลชุดที่แล้วมา ด้วยการเปลี่ยนมาใช้นโยบายในเชิงสมานฉันท์มากขึ้น ทั้งในระดับชาติและกรณีจังหวัดชายแดนภาคใต้ แต่การขึ้นมาเป็นผู้มีอำนาจสูงสุดในรัฐบาล พล.อ. สุรยุทธ์ ต้องเผชิญปัญหาอุปสรรครุมล้อมหลายประการ ไม่เพียงแต่ปัญหาไฟใต้ที่ยังโหมกระหน่ำเท่านั้น แต่กลับยังมีกระแสความแตกแยกของคนภายในประเทศพัดกระหน่ำเข้าใส่ไม่แพ้กัน ดังนั้น การบริหารประเทศในระยะเวลาเพียง 1 ปีเศษ รัฐบาล พล.อ. สุรยุทธ์ จึงไม่สามารถสร้างผลงานให้เห็นได้อย่างเป็นรูปธรรมมากนัก โดยเฉพาะในกรณีจังหวัดชายแดนภาคใต้ แต่สิ่งที่เห็นได้ชัดก็คือการเลือกดำเนินนโยบายที่แตกต่างจากรัฐบาล พ.ต.ท. ทักษิณ ด้วยการใช้ไม้อ่อนกับปัญหาชายแดนภาคใต้มากกว่าเลือกใช้ความรุนแรง

สัมพันธภาพกับผู้นำมาเลเซีย

นับตั้งแต่เข้าดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี พล.อ. สุรยุทธ์ ได้ให้ความสำคัญกับประเทศมาเลเซียด้วยการเดินทางเยือนมาเลเซียอย่างเป็นทางการเป็นประเทศแรก ๆ เพื่อหารือเกี่ยวกับการแก้ปัญหาชายแดนภาคใต้ และสานความสัมพันธ์กันใหม่หลังจากที่เคยมีความไม่เข้าใจกันจากการตอบโต้กันผ่านสื่อในสมัยรัฐบาลทักษิณ

ภาพความสัมพันธ์ระหว่าง พล.อ. สุรยุทธ์ กับบาดาวี ผู้นำมาเลเซียดำเนินไปด้วยดี แม้ว่าการขึ้นสู่ตำแหน่งนายกรัฐมนตรีของ พล.อ. สุรยุทธ์ จะไม่ส่งงามตามระบอบประชาธิปไตย อย่างไรก็ตาม การที่ทั้งสองประเทศยึดนโยบายมองไปข้างหน้า ทำให้ความร่วมมือระหว่างสองประเทศมีความก้าวหน้าอย่างมาก

ความก้าวหน้าของความร่วมมือไทย-มาเลเซีย (สำนักโฆษกรัฐบาล, กลุ่มวิเทศสัมพันธ์, 2550)

เมื่อวันที่ 12 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2550 ณ ตึกสันติไมตรี ทำเนียบรัฐบาล พล.อ. สุรยุทธ์ จุลานนท์ นายกรัฐมนตรี และดาโต๊ะ ซีรี อับดุลลาห์ อาหมัด บาดาวี (Dato's Seri

Abdullah Ahmad Badawi) นายกรัฐมนตรีมาเลเซีย เป็นประธานร่วมในการแถลงผลการหารือไทย-มาเลเซีย ภายหลังจากเสร็จสิ้นการหารือเต็มคณะ ซึ่งสรุปสาระสำคัญได้จากการเดินทางเยือนไทยอย่างเป็นทางการของ ดาโต๊ะ ซีรี อับดุลลาห์ อาหมัด บาดาวี (Dato's Seri Abdullah hmad Badawi) นายกรัฐมนตรีมาเลเซีย ระหว่างวันที่ 11-13 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2550 ตามคำเชิญของพลเอกสุรยุทธ์ จุลานนท์ นายกรัฐมนตรี นับเป็นการเดินทางเยือนไทยเป็นครั้งที่สาม โดยในระหว่างการเยือน นายกรัฐมนตรีมาเลเซีย ได้รับพระบรมราชานุญาตเข้าเฝ้าฯ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวด้วย หลังจากนั้น นายกรัฐมนตรีทั้งสองได้มีการหารือทวิภาคีด้วยบรรยากาศฉันท์มิตร นายกรัฐมนตรีทั้งสองได้แสดงความยินดี ที่ความสัมพันธ์ของทั้งสองประเทศมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง และต่างมุ่งมั่นส่งเสริมความร่วมมือในทุก ๆ สาขา ที่ทั้งสองประเทศมีความสนใจ และเป็นประโยชน์ร่วมกัน ทั้งนี้ ภาครัฐและเอกชนจะเข้าร่วมเฉลิมฉลองในโอกาสความสัมพันธ์ทางการทูตไทย-มาเลเซีย ครบ 50 ปีอย่างยิ่งใหญ่

นายกรัฐมนตรีทั้งสอง ยังได้แลกเปลี่ยนแนวคิดเกี่ยวกับความร่วมมือและความก้าวหน้า โดยเฉพาะอย่างยิ่งภายใต้กรอบการทำงานของคณะกรรมการไทย-มาเลเซียว่าด้านยุทธศาสตร์พัฒนาพื้นที่ชายแดนร่วม (Thailand-Malaysia Committee on Joint Development Strategy for the border areas (JDS) โครงการก่อสร้างสะพานข้ามแม่น้ำโกลกแห่งที่สองเชื่อมโยงบ้านบุเกะตา (Buketa) ของไทยและบูกิต บุงา (Bukit Bunga) ในมาเลเซีย และมาเลเซีย โดย Giatmara ยังได้ริเริ่มโครงการฝึกอบรมแก่ไทย ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงความ มุ่งมั่นและความพยายามของทั้งสองประเทศในการพัฒนาร่วมกัน เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนตามแนวบริเวณชายแดนของทั้งสองประเทศ รวมทั้งกระตุ้นการเติบโตทางเศรษฐกิจภาคใต้ของไทยและรัฐทางตอนเหนือของแหลมมาเลเซีย

นายกรัฐมนตรีทั้งสองยังมีความยินดีต่อความก้าวหน้าภายใต้ 5 ปีของการดำเนินการ โครงการสามเหลี่ยมเศรษฐกิจอินโดนีเซีย-มาเลเซีย-ไทย (Indonesia-Malaysia-Thailand Growth Triangle (IMT-GT) ตามแผนแม่บทการพัฒนาระหว่างการประชุมสุดยอด IMT-GT ครั้งที่สอง ณ เมืองเซบู ในเดือนมกราคม พ.ศ. 2550 ที่ประกอบด้วยแนวคิดยุทธศาสตร์สำคัญ รวมทั้งมีแนวทาง จุดมุ่งหมายและเป้าหมาย

ของความร่วมมือภายใต้สามเหลี่ยมที่ชัดเจน

ยิ่งกว่านั้น นายกรัฐมนตรีทั้งสองประเทศได้แสดงความยินดีต่อความก้าวหน้าในการจัดการปัญหาบุคคลสองสัญชาติ ของหน่วยงานของทั้งสองฝ่ายที่มีการพูดคุยและแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารระหว่างกัน โดยได้แสดงความห่วงใยเกี่ยวกับสถานการณ์จังหวัดชายแดนภาคใต้ของไทย และเห็นสมควรต้องยุติความรุนแรงที่มีต่อพลเมืองและประชาชนผู้บริสุทธิ์ โดยนายกรัฐมนตรีมาเลเซียขานรับนโยบายของรัฐบาลไทยในการจัดการกับสถานการณ์โดยยึดหลักสันติและความสมานฉันท์ ทั้งสองฝ่ายเห็นพ้องว่าความร่วมมือเพื่อส่งเสริมพลังชุมชนและการศึกษา โดยการส่งเสริมการติดต่อสื่อสารระดับประชาชนสู่ประชาชนเพื่อช่วยแก้ปัญหา รวมถึงการเดินทางไปทัศนศึกษาที่มาเลเซียของนักเรียนไทย

และในการเยือนไทยอย่างเป็นทางการของนายบาดาวิ เมื่อวันที่ 16 มกราคม พ.ศ. 2546 ได้ให้ความเห็นว่า มาเลเซียยังไม่มีหลักฐานโยงว่าเหตุการณ์รุนแรงในภาคใต้ของไทยมีความเกี่ยวพันกับปฏิบัติการของกลุ่มก่อการร้ายระดับภูมิภาค เครือข่ายก่อการร้ายอัลเคดาหรือเจอาห์ อิสลามิยาห์แต่อย่างใด หากขบวนการดังกล่าวเข้ามาเกี่ยวข้องกับมาเลเซียจะให้ความร่วมมือกับไทยอย่างเต็มที่ พร้อมกับเตือนไม่ให้ไทยใช้กำลังหรือความรุนแรงจัดการกับการก่อการร้ายในพื้นที่ดังกล่าว เพราะนอกจากจะไม่ส่งผลดีในระยะยาวแล้วยังเป็นการกระตุ้นให้เกิดแนวร่วมเพิ่มมากขึ้นอีกด้วย

โดยการหารือร่วมกันครั้งนั้น ฝ่ายไทยได้ขอให้มาเลเซียช่วยจับกุมขบวนการโจรก่อการร้ายที่หลบหนีเข้าไปซ่อนตัวในมาเลเซีย ต่อมากมาเลเซียได้ส่งตัวผู้ร้ายแก่ไทย ถึงแม้จะเป็นแค่โจรก่อการร้ายระดับล่างที่ปลดประจำการแล้วก็ตาม

ความร่วมมือกับโอไอซี

ความเป็นจริง รัฐบาลไทยทุกรัฐบาลตั้งแต่อดีตก็ได้ความสำคัญกับองค์กรนี้ เพราะมีทัศนะว่าอิทธิพลขององค์กรนี้จะสามารถเข้าไปช่วยเพิ่มและแก้ไขปัญหาหรือลดปัญหาความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ได้ ที่สำคัญหากปัญหาเหล่านี้ยังไม่ได้นำไปสู่การแก้ไขให้สถานการณ์ดีขึ้นแล้วนั้น ย่อมส่งผลถึงภาพลักษณ์ของประเทศไทยให้เกิดความเสียหายได้โดยง่ายในสายตาประชาคมมุสลิม (อับดุลสุโก ดินอะ, 2552)

ประเทศมุสลิมทั่วโลกมักจะมุ่งความสนใจไปที่ชาวมุสลิม 4 จังหวัดภาคใต้ เพราะมีประชากรมุสลิมมากที่สุด ดังนั้นการที่รัฐบาลให้ความสนใจต่อภาคใต้ในรูปของการพัฒนาทางเศรษฐกิจ ตลอดจนการมีส่วนร่วมทางการเมือง และการเปิดให้คำขวัญวัฒนธรรมอิสลามเอาไว้จะทำให้ภาพของมุสลิมไทยที่โลกมุสลิมมองว่าถูกเอารัดเอาเปรียบจากรัฐหมดไป (อุกฤษฏ์ ปัทมานันท์, 2539, หน้า 120) ดังนั้น ในสมัยรัฐบาล พล.อ. สุรยุทธ์ จุลานนท์ รัฐบาลไทยจึงพยายามสร้างความเข้าใจที่ถูกต้องกับโอไอซีและพยายามย้ำความร่วมมือที่จะขยายความร่วมมือในการแก้ไขปัญหาชายแดนภาคใต้ระหว่างกันในอนาคต

การให้ความสำคัญกับโอไอซีที่มีท่าทีแสดงความกังวลต่อเหตุการณ์ชายแดนภาคใต้ที่ยังคงมีอยู่อย่างต่อเนื่อง รัฐบาลไทยภายใต้การบริหารของ พล.อ. สุรยุทธ์ จุลานนท์ จึงได้เชิญเลขาธิการ โอไอซีและคณะผู้แทนเยือนประเทศไทย เมื่อปี ค.ศ. 2007 โดยได้มาพบปะกับบุคคลสำคัญต่าง ๆ ทั้งในระดับผู้นำรัฐบาลและผู้นำศาสนาของไทย สร้างความประทับใจและแสดงความยินดีที่รัฐบาลไทยให้ความสำคัญกับปัญหาภาคใต้ โดยให้เป็นวาระแห่งชาติ สนับสนุนแนวทางสมานฉันท์และการแก้ปัญหาโดยสันติ โดยโอไอซีมีความเข้าใจดีว่าเหตุการณ์ในภาคใต้ของไทยไม่เกี่ยวกับการกีดกันทางศาสนา แต่เป็นความขัดแย้งที่เกี่ยวกับสิทธิทางการเมือง สิทธิพลเมือง และสิทธิทางเศรษฐกิจและสังคม (กระทรวงการต่างประเทศ, 2550, หน้า 19)

นอกจากนั้น คณะผู้แทน OIC ยังได้พบและหารือกับนายพระนาย สุวรรณรัฐ ผู้อำนวยการศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้ (ศอ.บต.) ผู้ว่าราชการจังหวัดชายแดนภาคใต้ ได้แก่ จังหวัดนราธิวาส จังหวัดปัตตานี และจังหวัดยะลา นายอานันท์ ปันยารชุน อดีตนายกรัฐมนตรีและอดีตนายกรัฐมนตรีและอดีตนายกรัฐมนตรีเพื่อความสมานฉันท์แห่งชาติ (กอส.) และ ดร. สุรินทร์ พิศสุวรรณ สมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติ และอดีตรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ นอกจากนี้ คณะผู้แทน OIC ได้เดินทางไปเยี่ยมเยียนมูลนิธิเพื่อศูนย์กลางอิสลามแห่งประเทศไทย และได้ประชุมหารือกับผู้นำศาสนา ผู้นำชุมชนไทยมุสลิม และผู้แทนเอกชน การเยือนครั้งนี้แสดงให้เห็นถึงความสนใจและความพยายามอย่างจริงจังของ OIC ในการติดตามพัฒนาการและสภาพชีวิตความเป็นอยู่ของชาวไทยมุสลิมในจังหวัดชายแดนภาคใต้และพื้นที่อื่น ๆ ทั่วทั้งประเทศ

ไทย ทั้งนี้ ในระหว่างการหารืออย่างเป็นทางการ ฝ่ายไทยได้ให้ข้อมูลและสร้างความเข้าใจแก่คณะผู้แทน OIC เกี่ยวกับความพยายามของไทยในการแก้ไขปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้ด้วยแนวทางสมานฉันท์และสันติวิธี (กระทรวงการต่างประเทศ, 2550, หน้า 18)

ในการนี้ เลขาธิการ โอไอซีได้มีหนังสือถึงชาวไทยมุสลิมในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยเรียกร้องให้ทุกฝ่ายร่วมกันคัดค้านการใช้ความรุนแรงแต่ให้หันมาอยู่ร่วมกันอย่างสมานฉันท์ ให้ความร่วมมือกับรัฐบาลและปฏิบัติตามกฎหมายของประเทศ ไม่ปล่อยให้มีการนำศาสนาไปเชื่อมโยงกับการก่อการร้าย ซึ่งโอไอซีได้เร่งรัดให้รัฐบาลไทยมีการสอบสวนในข้อหาการละเมิดสิทธิมนุษยชน และให้ประชาชนในพื้นที่มีส่วนร่วมในการปกครองท้องถิ่น นอกจากนี้ โอไอซีได้ขอให้รัฐบาลไทยยกเลิกหรือจำกัดการบังคับใช้พระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. 2548 (ค.ศ. 2004) ในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้เนื่องจากกฎหมายดังกล่าวเปิดโอกาสให้มีการทรามานที่ผิดหลักศาสนาอิสลาม และให้เคารพลสิทธิมนุษยชน โอไอซีจะร่วมมือกับไทยในการแก้ปัญหาโดยตั้งอยู่บนพื้นฐานการอยู่ร่วมกันอย่างสันติ และให้รัฐบาลไทยมีความอดทน อีกทั้งจะนำข้อเท็จจริงและข้อมูลเกี่ยวกับการแก้ปัญหาคความรุนแรงเสนอต่อที่ประชุมรัฐมนตรีต่างประเทศในกลุ่มประเทศสมาชิกโอไอซีด้วย

โอไอซีได้ช่วยเหลือไทยในการช่วยนำเอากรณีปัญหาชายแดนภาคใต้ของไทย บรรจุเข้าไปปรึกษาหารือในที่ประชุมองค์การประชุมอิสลามระดับรัฐมนตรีต่างประเทศ ครั้งที่ 34 เมื่อเดือนพฤษภาคม ค.ศ. 2007 ณ กรุงอิสลามาบัด ประเทศปากีสถาน ซึ่งในการนี้ นายนิศัย์ พิบูลสงคราม รัฐมนตรีว่าการกระทรวงต่างประเทศของไทยได้รับเชิญเข้าร่วมสังเกตการณ์ด้วย ในการนี้รัฐบาล พล.อ. สุรยุทธ์ มีการดำเนินการเพื่อเพิ่มการนำกฎหมายอิสลามมาใช้ในคดีเกี่ยวกับครอบครัวในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ซึ่งแสดงให้เห็นถึงความจริงใจและให้ความสำคัญต่อโลกมุสลิม และให้ความมั่นใจกับคณะผู้แทน OIC ว่า รัฐบาลไทยให้ความสำคัญต่อการสืบสวน และการดำเนินการตามกระบวนการยุติธรรมในคดีนายสมชาย นีละไพจิตร อดีตประธานสมาคมนายความมุสลิม นอกจากนี้ รัฐบาลไทยได้ดำเนินการตามมาตรการเยียวยา เพื่อให้ความช่วยเหลือแก่ครอบครัวผู้ที่ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์กรือเซะและตากใบ รวมทั้งการให้ความ

ช่วยเหลือด้านการเงิน การให้ทุนการศึกษาและค่าเลี้ยงดูบุตร และความช่วยเหลือในทางสังคมอื่น ๆ เกี่ยวกับเรื่องนี้ คณะผู้แทน OIC ยินดีที่รัฐบาลไทยได้ดำเนินการถอนฟ้องผู้ชุมนุมประท้วงซึ่งถูกจับในเหตุการณ์ตากใบจำนวน 58 คน ในทันทีที่รัฐบาลเข้ามาบริหารประเทศ และทั้งสองฝ่ายได้ย้าว่า กระบวนการยุติธรรมตามหลักนิติธรรม พยานหลักฐานและความโปร่งใส เป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งในการสร้างบรรยากาศของความเชื่อมั่น ความยุติธรรม สันติภาพ และความมั่นคง ซึ่งจะช่วยประกันไม่ให้มีการกระทำผิดโดยไม่ได้รับการลงโทษ (กระทรวงการต่างประเทศ, 2550, หน้า 20)

เป็นแนวโน้มที่ดีที่ไทยให้ความร่วมมือกับโอไอซีเป็นอย่างดี เพราะหากรัฐบาลปล่อยปละละเลยไม่ให้ความร่วมมือกับองค์กรระหว่างประเทศซึ่งมีฐานะเสมือนตัวแทนประชาคมมุสลิมแล้ว ภาพลักษณ์ของประเทศก็จะเสียหาย ขาดความน่าเชื่อถือ ดังนั้น รัฐบาลไทยจะต้องแสดงให้เห็นว่า ไทยได้ยึดมั่นในการแก้ไขปัญหาในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ด้วยแนวทางสันติวิธีด้วยความจริงจังและจริงใจ เพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุขอย่างแท้จริง

การแก้ปัญหาบุคคลสองสัญชาติ

การถือสิทธิของบุคคลสองสัญชาติที่เกี่ยวข้องกับความไม่สงบเป็นปัญหาขัดแย้งที่สร้างความยากลำบากในการจับกุมของรัฐบาลไทย ทั้งนี้ เนื่องจากการข้ามผ่านแดนไปยังประเทศมาเลเซียของกลุ่มบุคคลดังกล่าวสามารถกระทำได้อย่างง่ายดายและถูกต้องในฐานะพลเมืองของมาเลเซีย

เรื่องของบุคคลสองสัญชาติเป็นความจริงที่ไม่อาจปฏิเสธได้สำหรับรัฐไทย แม้ว่าโดยข้อเท็จจริงอาจไม่แสดงว่าเป็นบุคคลผิดกฎหมายเสมอไป คราบใดที่ยังมีคนสัญชาติไทยในต่างประเทศและยังมีคนสัญชาติของรัฐต่างประเทศในไทย แต่ก็เป็นไปได้ที่คนสองสัญชาติมีลักษณะที่น่าจะเป็นภัยต่อความมั่นคง เพราะคนในลักษณะดังกล่าวหากปรากฏตัวเป็นกลุ่มก้อนนั้น ก็อาจมีแนวคิดที่อยากแบ่งแยกการปกครองจากรัฐไทยไปตั้งรัฐอิสระหรือไปขึ้นกับรัฐอื่นได้ แต่สิ่งที่ควรตระหนักถึงคือมาตรการในการรองรับปัญหาที่เกิดจากคนสองสัญชาติเหล่านี้ แต่ต้องคิดอย่างรอบครอบว่า แนวคิดอย่างนี้ไม่อาจสำเร็จได้เลยหากไม่มีข้อเท็จจริงอื่น ๆ เข้ามาเสริมต่อ การแบ่งแยกการปกครองนั้น

มิใช่เรื่องที่จะเกิดขึ้นง่าย ๆ หากไม่มีความเชื่ออย่างรุนแรง จนกลายเป็น “ความใฝ่ฝัน” ในระดับ “มวลชน” (พันธุทิพย์ กาญจนะจิตรา สายสุนทร, 2550)

สายสัมพันธ์ทางเชื้อชาติและศาสนาอาจเป็นมูลเหตุพื้นฐานที่ทำให้มุสลิมทางฝั่งไทยมีความสัมพันธ์ที่ลึกซึ้งกว่ามุสลิมในประเทศ แต่นั่นก็ไม่ได้แสดงว่ามุสลิมทั้งหมดเลือกที่จะถือสองสัญชาติเพราะมีนโยบายแอมแฟงหรือมีเจตนาที่เป็นอันตรายต่อประเทศแม่ แต่ด้วยส่วนหนึ่งเกิดจากสภาพความเป็นอยู่ของประชาชนในพื้นที่ความไม่สงบมีความลำบาก ประชาชนส่วนใหญ่ยากจน ไม่มีอาชีพ บ่อยครั้งที่คนในท้องถิ่นเลือกที่จะเข้าไปทำงานในประเทศเพื่อนบ้าน เนื่องจากมีรายได้ดี แต่ทางราชการไม่ออกใบอนุญาต (work permit) จึงถือเอกสารสองสัญชาติ ผ่านแดนเข้าประเทศเพื่อนบ้าน (ชนพล บุญ โยปชัยภูมิ, 2547, หน้า 46) การถือสองสัญชาติของบุคคลจึงไม่ได้เป็นสิ่งที่แสดงถึงความเป็นผู้ก่อความไม่สงบแต่อย่างใด

ในกรณีนี้ไทยและมาเลเซียได้แก้ปัญหาด้วยการตั้งคณะกรรมการร่วมจัดทำบัตรประจำตัวประชาชนเอนกประสงค์หรือบัตรสมาร์ทการ์ด (smart card) เป็นบัตรอัจฉริยะที่มีการเชื่อมโยงข้อมูลระหว่างไทยและมาเลเซีย เพื่อตรวจสอบสถานะบุคคลสองสัญชาติ และตรวจสอบข้อมูลทางอาชญากรรมจากการผ่านแดน ทั้งนี้ไทยได้ดำเนินการทำบัตรสมาร์ทการ์ดให้คนไทยทั่วประเทศภายในปี พ.ศ. 2549 และจะดำเนินการแก้กฎหมายเพื่อทำบัตรสมาร์ทการ์ดสำหรับเด็กแรกเกิดต่อไปในอนาคต ในขณะที่เดียวกันมาเลเซียได้ดำเนินการให้เสร็จสิ้นในปี พ.ศ. 2548 และขอความร่วมมือให้เลิกสัญชาติเพียงสัญชาติเดียว

การเยือนไทยของนายกรัฐมนตรี นายอับดุล อาหมัด บาดาวี ระหว่างวันที่ 11-13 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2550 ตามคำเชิญของ พล.อ. สุรยุทธ์ จุลานนท์ นายกรัฐมนตรีของไทย โดยทั้งสองได้แสดงความพอใจต่อการพัฒนาความสัมพันธ์ฉันท์มิตรระหว่างสองประเทศอย่างต่อเนื่อง และเน้นย้ำความตั้งใจที่จะเพิ่มพูนความร่วมมือระดับทวิภาคีในสาขาที่มีผลประโยชน์ร่วมกันของทั้งสองประเทศ

นายกรัฐมนตรีทั้งสองฝ่ายได้แลกเปลี่ยนความเห็นเกี่ยวกับความร่วมมือทวิภาคีที่มีอยู่ระหว่างไทยและมาเลเซีย และแสดงความพอใจต่อการพัฒนาที่เป็นรูปธรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่งภายใต้กรอบคณะกรรมการร่วมไทย-มาเลเซียด้านยุทธศาสตร์

การพัฒนาพื้นที่ชายแดนร่วม อาทิ การเริ่มต้นโครงการก่อสร้างสะพานข้ามแม่น้ำโขงแห่งที่สองที่เชื่อมต่อประเทศไทยกับมาเลเซีย และการเริ่มต้นของโครงการฝึกอบรมชาวไทยภายใต้โครงการ GIAMARA ของมาเลเซีย ซึ่งแสดงถึงความพยายามและความมุ่งมั่นของทั้งสองฝ่ายในการพัฒนาร่วมกัน ทั้งสองฝ่ายยังได้แสดงความพอใจต่อการแก้ไขปัญหาบุคคลสองสัญชาติ โดยรับทราบว่าหน่วยงานที่เกี่ยวข้องของทั้งไทยและมาเลเซียได้มีการหารือและแลกเปลี่ยนข้อมูลในเรื่องดังกล่าว และได้แสดงความกังวลต่อสถานการณ์ในจังหวัดชายแดนภาคใต้ของไทย ซึ่งทั้งสองฝ่ายเห็นว่ามีความจำเป็นที่ต้องหยุดการโจมตีที่เกิดขึ้นกับพลเรือนผู้บริสุทธิ์ นายกรัฐมนตรีมาเลเซียแสดงความยินดีต่อนโยบายของรัฐบาลไทยที่จะแก้ไขปัญหาโดยสันติวิธีและใช้แนวทางสมานฉันท์ ทั้งสองฝ่ายเห็นพ้องกันว่าควรส่งเสริมความร่วมมือในการส่งเสริมให้มีการเพิ่มความแข็งแกร่งให้ประชาชนในด้านสังคมและการศึกษา โดยการส่งเสริมการติดต่อระหว่างประชาชนกับประชาชน (people-to-people contact) รวมทั้งการส่งเสริมให้นักเรียนไทยไปเยือนมาเลเซีย (กระทรวงการต่างประเทศ, 2550, หน้า 5)

แม้ว่าการเป็นบุคคลสองสัญชาติไม่ได้แสดงถึงการเป็นเครือข่ายของขบวนการก่อความไม่สงบ แต่การแก้ปัญหาด้วยการจัดทำบัตรสมาร์ตการ์ดจะเป็นอีกทางหนึ่งที่จะช่วยถ่วงดุลบุคคลที่เดินทางผ่านแดนได้ระดับหนึ่ง

บทบาทของมาเลเซียในการแก้ปัญหาความไม่สงบ

การที่ประชากรในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ของไทยส่วนใหญ่สืบเชื้อสายมลายู และรับเอาหลักคำสอนทางศาสนาอิสลามเข้ามาเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตประจำวันมากกว่าร้อยละ 75 นิยมใช้ภาษายาวีเป็นภาษาท้องถิ่นเพื่อใช้สื่อสารระหว่างกันแทนการใช้ภาษาไทย โดยภาษายาวีจะมีลักษณะคล้ายคลึงกับภาษาของมาเลเซีย แต่มีความแตกต่างกันตรงที่มุสลิมเชื้อสายมลายูในไทยมีตัวอักษรใช้ของตนเอง ส่วนมุสลิมในมาเลเซียนั้น ใช้ตัวอักษรอังกฤษ ทั้งนี้เนื่องมาจากอิทธิพลของการตกเป็นเมืองขึ้นของอังกฤษมาก่อนนั่นเอง

โดยข้อเท็จจริงแล้วชาวมุสลิมในจังหวัดชายแดนภาคใต้มีความเป็นอยู่เรียบง่าย เหมือนกับคนไทยโดยทั่วไป หากจะแตกต่างกันตรงที่มุสลิมในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ยึดมั่นและปฏิบัติตนตามหลักศาสนกิจอย่างเคร่งครัด นอกจากนั้นอิทธิพลของศาสนา อิสลามยังได้สร้างความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ซึ่งเป็นเอกลักษณ์ (single identity) เฉพาะตัวที่โดดเด่น ยิ่งทำให้ดินแดนแห่งนี้มีลักษณะพิเศษต่างไปจากจังหวัดอื่นของไทย

สิ่งที่โดดเด่นกว่านั้นก็คือ มุสลิมในพื้นที่ดังกล่าวมีความรู้สึกภาคภูมิใจใน อารยธรรมปัตตานีในอดีต ซึ่งพลเอกกิตติ รัตนฉายา กล่าวไว้ในหนังสือ “ยาใหญ่ไฟโต” ตอนหนึ่งความว่า มุสลิมรักดินแดนถิ่นกำเนิด น่าจะสอดคล้องกับพระคัมภีร์อัลกุรอาน ซึ่งบัญญัติว่า “... สูเจ้าทั้งหลายอย่างก่อความเสียหายให้เกิดขึ้นในแผ่นดิน การรักบ้านเกิดเมืองนอนนั้นเป็นหนึ่งในการศรัทธามั่นในองค์อัลเลาะห์” (กิตติ รัตนฉายา, 2548, หน้า 76)

ความภาคภูมิใจในประวัติศาสตร์นั่นเองที่อาจทำให้ชาวไทยเชื้อสายมลายูปัตตานี มีความรู้สึกโดยหาความเจริญรุ่งเรืองและความยิ่งใหญ่ในอดีต และคงด้วยความ ภาคภูมิใจดังกล่าว จึงทำให้มีการคงไว้ซึ่งวัฒนธรรมประเพณี และวิถีชีวิตที่ทรงคุณค่าไว้ มาจนถึงปัจจุบัน แต่แม้ว่าจังหวัดชายแดนภาคใต้จะมีลักษณะความเป็นพหุสังคมสูง แต่ชาวมุสลิมก็ยังสามารถรักษาอัตลักษณ์ของตนไว้ได้อย่างเหนียวแน่น

มาเลเซียเป็นประเทศที่มีความผูกพันใกล้ชิดกับประชาชนในจังหวัดชายแดน ภาคใต้อย่างมาก เนื่องจากความคล้ายคลึงกันทั้งด้านภาษา ศาสนา วัฒนธรรม และ โดยเฉพาะอย่างยิ่งทางด้านเชื้อชาติและความผูกพันทางสายเลือด

บทบาทของมาเลเซียในฐานะประธานโอไอซี

เป็นที่ทราบกันดีว่าสถานการณ์ความรุนแรงในจังหวัดชายแดนภาคใต้ของไทย ได้รับการวิพากษ์วิจารณ์และความสนใจจากโอไอซีมาระยะหนึ่งแล้ว โดยเฉพาะหลัง เหตุการณ์ความรุนแรงที่เกิดขึ้นในกรณีมัสยิดกรือเซะ จังหวัดปัตตานี และการสลายม็อบ ที่อำเภอตากใบ จังหวัดนราธิวาส เมื่อวันที่ 28 เมษายน และ 25 ตุลาคม พ.ศ. 2547 ตามลำดับ ตลอดระยะเวลา 6 ปีของความรุนแรงที่ยังไม่มีทีท่าว่าจะสงบลง โอไอซีก็

ยังให้ความสำคัญกับปัญหานี้อยู่ และคาดว่าจะจะเป็นหัวข้อที่จะถูกนำไปพูดคุยในเวทีการประชุมระดับรัฐมนตรีของโอไอซีต่อไป (ศราวดี อารีย์, 2553)

ความจริงรัฐบาลไทยทุกรัฐบาลตั้งแต่อดีต ก็ได้ให้ความสำคัญกับโอไอซี เพราะมีทัศนคติว่าอิทธิพลขององค์กรนี้จะสามารถเข้าไปช่วยเพิ่มปัญหา หรือลดปัญหาความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ได้ ที่สำคัญหากปัญหาเหล่านี้ยังไม่ได้นำไปสู่การแก้ไขให้ดีขึ้นแล้ว ย่อมส่งผลกระทบต่อภาพลักษณ์ของประเทศไทย ให้เกิดความเสียหายได้ โดยง่ายในสายตาประชาคมมุสลิมโลก

หากลำดับเหตุการณ์จะพบว่า ปี พ.ศ. 2547 รัฐบาล พ.ต.ท. ทักษิณ ชินวัตร แม้จะได้ออกใบเลขาธิการ โอไอซีอย่างรุนแรง หลังจากที่โอไอซี ได้วิพากษ์แนวทางการจัดการปัญหามุสลิมในจังหวัดชายแดนภาคใต้ แต่ก็ได้ส่งตัวแทนพิเศษ (special envoy) ประกอบด้วยนายนิสสัย เวชชาชีวะ อดีตเอกอัครราชทูต ณ กรุงกัวลาลัมเปอร์ ประเทศมาเลเซีย นายมหดี วิมานะ อดีตเอกอัครราชทูต ณ กรุงเตหะราน และ รศ.ดร.จรัญ มะลูลีม ไปพบศาสตราจารย์เอ็กมิลิดิน อิห์ซานอกูล เลขาธิการ โอไอซี ชาวตุรกี เพื่ออธิบายถึงสถานการณ์ที่เกิดขึ้นในจังหวัดชายแดนภาคใต้ของไทย ที่กรุงญิดดะฮ์ (Jedda) ประเทศซาอุดีอาระเบีย พร้อมกันนี้กระทรวงการต่างประเทศได้เชิญคณะเจ้าหน้าที่ระดับสูงของโอไอซี ให้เดินทางมาเยือนไทยเพื่อรับทราบสถานการณ์ที่แท้จริงด้วย

ระหว่างวันที่ 2-13 มิถุนายน พ.ศ. 2548 โอไอซีได้ส่งคณะเจ้าหน้าที่ของตนมาเยือนไทย โดยคณะเจ้าหน้าที่ระดับสูงของโอไอซี มีนายชัยยิด กอซิม อัลมัสรี (Syed Gasim Almasri) เป็นหัวหน้าคณะ (head of delegation) ทั้งนี้ นายชัยยิด เป็นอดีตผู้ช่วยเลขาธิการ โอไอซีและเป็นผู้เชี่ยวชาญด้านสิทธิมนุษยชนของสหประชาชาติ เป็นเอกอัครราชทูตถาวรของอียิปต์ประจำสันนิบาตอาหรับ (Arab League) และเป็นเอกอัครราชทูตอียิปต์ประจำประเทศต่าง ๆ หลายประเทศ

หลังจากนั้น ในปี พ.ศ. 2550 พล.อ. สุรยุทธ์ จุลานนท์ นายกรัฐมนตรีในขณะนั้น ก็ได้เชิญเลขาธิการ โอไอซี พร้อมคณะเดินทางเยือนประเทศไทย ระหว่างวันที่ 30 เมษายน ถึง 1 พฤษภาคม พ.ศ. 2550 ซึ่งในการเดินทางมาเยือนไทยครั้งนั้น เลขาธิการ โอไอซีได้พบปะกับบุคคลสำคัญต่าง ๆ ทั้งระดับผู้นำศาสนาและระดับรัฐบาล ซึ่งได้สร้างความประทับใจให้กับคณะของเลขาธิการ โอไอซีเป็นอย่างมาก ในครั้งนั้น

เลขาธิการ โอไอซีได้มีหนังสือถึงชาวไทยมุสลิมในจังหวัดชายแดนภาคใต้ เรียกร้องให้ทุกฝ่ายร่วมกันคัดค้านการใช้ความรุนแรงและให้อยู่ร่วมกันอย่างสมานฉันท์ พร้อมกับให้ความร่วมมือกับรัฐบาลไทยในการแก้ไขปัญหที่เกิดขึ้น อย่าปล่อยให้ใครนำศาสนาอิสลามไปเชื่อมโยงกับการก่อการร้าย และผู้กระทำผิดจะต้องถูกนำตัวมาลงโทษให้ทุกคนมีความเสมอภาคทางกฎหมายในการอยู่ร่วมกัน

ศาสตราจารย์เอ็กมิลิดีน อิห์ซานอกู เลขาธิการ โอไอซีได้นำเสนอข้อเท็จจริงและข้อมูลเกี่ยวกับสถานการณ์ความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ และแนวทงสมานฉันท์ของรัฐบาลไทยที่ใช้ในการแก้ไขปัญหาความรุนแรง เสนอต่อที่ประชุมรัฐมนตรีต่างประเทศในกลุ่มประเทศสมาชิกโอไอซีที่ประเทศปากีสถาน และยืนยันว่าปัญหาในจังหวัดชายแดนภาคใต้ของไทยไม่ใช่ปัญหาการกีดกันทางศาสนา

อย่างไรก็ตาม ในวันที่ 27 พฤษภาคม พ.ศ. 2552 นายพนิต วิจิตเสรษฐ์ ผู้ช่วยรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ แถลงผลการประชุมรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ องค์การการประชุมอิสลาม (OIC) มีความพยายามที่จะนำเรื่องสถานการณ์ใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ของไทย ไปออกข้อมติเฉพาะรายประเทศ นายพนิตกล่าวด้วยว่าโอไอซียังต้องการที่จะส่งคณะเข้ามาตรวจสอบการทำงานใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ ซึ่งนายพนิตคิดว่าไม่สมควร และหลายประเทศก็เห็นว่าโอไอซีไม่มีหน้าที่เข้ามาแทรกแซงกิจการภายในของประเทศใด ไทยจึงยืนยันไม่ให้คณะของโอไอซีเข้ามาเกี่ยวข้องกับการดำเนินการใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ แต่ไทยจะส่งรายงานความคืบหน้าในการดำเนินการแก้ไขปัญหาไปให้โอไอซีและประเทศมุสลิมอีกหลายประเทศ

โดยภาพรวมของความร่วมมือระหว่างไทยกับมาเลเซีย ในฐานะผู้มีบทบาทสำคัญในโอไอซีสามารถเดินไปในทิศทางที่ไม่น่าเป็นห่วงมากนัก ทั้งนี้เนื่องจากในช่วงหลังรัฐบาลไทยพยายามทำความเข้าใจกับข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้น

การสนับสนุนจากภายนอกประเทศ

ยังไม่ปรากฏความชัดเจนว่าเหตุการณ์ความไม่สงบที่ผ่านมาในจังหวัดชายแดนภาคใต้นั้นเกิดจากกลุ่มใด มีเป้าหมายประสงค์หลักอย่างไร รูปแบบของขบวนการเป็นอย่างไร

ต้องการแบ่งแยกดินแดนหรือเป็นเพียงแค่ปัญหาความขัดแย้งกันภายในประเทศเท่านั้น มีผู้รู้หลายท่านได้แสดงความคิดเห็นผ่านสื่อต่าง ๆ มากมายเกี่ยวกับความซับซ้อนของปัญหา โดยมีการโยงปัจจัยหรือเงื่อนไขต่าง ๆ เข้ามาประกอบการวิเคราะห์ด้วยมากมาย ทั้งปัจจัยจากความขัดแย้งในประวัติศาสตร์ ความแตกต่างทางศาสนาและวัฒนธรรม การเสียผลประโยชน์ของกลุ่มผู้มีอิทธิพลในท้องถิ่น การเมืองท้องถิ่น การค้ายาเสพติด แนวคิดการแบ่งแยกดินแดน หรือแม้กระทั่งความเชื่อมโยงกับองค์การก่อการร้ายข้ามชาติ

ขบวนการข้ามชาติ การเชื่อมโยงการก่อการร้ายสากลกับวิกฤตการณ์ในจังหวัดชายแดนภาคใต้ยังไม่ปรากฏชัดเจนนัก และมีความเชื่อว่ายังไม่ถูกลามเข้าไทย แต่อาจจะมีความเคลื่อนไหวในรูปของการบริจาคผ่านมูลนิธิต่าง ๆ

ในอดีตปัญหาโจรจีนคอมมิวนิสต์มลายาเป็นขบวนการต่างชาติที่เป็นอันตรายต่อความมั่นคงของไทยและกระทบต่อความสัมพันธ์กับมาเลเซียอย่างมาก มาในปัจจุบันปัญหาความรุนแรงรูปแบบใหม่ในจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่ปะทุขึ้นมาก็ได้สร้างข้อกังขาต่อมาเลเซียอีกครั้ง

แม้ว่าสถานการณ์ความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้มีสัญญาณเชื่อมโยงกับต่างประเทศที่ไม่ชัดเจนนัก ในมุมมองของรัฐบาลที่ไม่ให้การยอมรับว่ามีขบวนการแบ่งแยกดินแดนในไทย แต่โดยข้อเท็จจริงเป็นที่ยอมรับจากผู้อยู่ในบ้านเมืองหลายคนว่า มีขบวนการแบ่งแยกดินแดนจริงและมีฐานหรือปฏิบัติการอยู่ในต่างประเทศ เช่น มาเลเซีย ตะวันออกกลาง โดยอาศัยขบวนการที่มีในประเทศเป็นผู้ปฏิบัติการ ซึ่งได้แก่ ขบวนการบิอาร์เอ็น พูโล หรือจีเอ็มไอพี ซึ่งกลุ่มเหล่านี้มีเป้าหมายสูงสุดคือการจัดตั้งรัฐอิสระขึ้นในภูมิภาค ยิ่งไปกว่านั้น ขบวนการเหล่านี้ยังสามารถยืนอยู่ได้เนื่องจากมีผลประโยชน์กับนักการเมืองระดับชาติและระดับท้องถิ่นบางคน ในฐานะผู้มีอิทธิพลในพื้นที่

มีข้อสงสัยอย่างมากต่อบุคคลสองสัญชาติที่ใช้ประเทศเพื่อนบ้านเป็นที่หลบซ่อนตัวจากการจับกุมของทางการไทย เห็นได้จากกลุ่มขบวนการโจรก่อการร้ายส่วนใหญ่มักใช้ชื่อเป็นภาษาของประเทศเพื่อนบ้าน

สายสัมพันธ์ของมุสลิมทั่วโลกที่เชื่อมโยงถึงกันเป็นอีกประเด็นหนึ่งที่น่าจะทำให้เกิดการสนับสนุนขบวนการโจรก่อการร้ายในพื้นที่ได้ ทั้งนี้เนื่องจากโดยปกติประเทศ

อิสลามมักแสดงความเป็นห่วงเป็นใยต่อพี่น้องมุสลิมด้วยกัน โดยเฉพาะในประเทศมุสลิมหัวรุนแรงหรือกลุ่มมุสลิมในตะวันออกกลาง ปรากฏชัดจากเหตุการณ์วินาศกรรมตึกเวิลด์เทรด ซึ่งทำให้เกิดการแบ่งขั้วทางการเมืองกลาง ๆ โดยขั้วหนึ่งให้การสนับสนุนสหรัฐฯ ในฐานะพันธมิตรและอีกขั้วเป็นกลุ่มที่ไม่เห็นด้วยกับสหรัฐฯ แต่ที่น่าเป็นห่วงคือกลุ่มที่อ้างตัวเป็นพันธมิตรกับสหรัฐฯ อาจเป็นการกระทำที่สุ่มเสี่ยงต่อการเป็นปฏิปักษ์กับกลุ่มมุสลิมหัวรุนแรงไปโดยปริยาย และที่สำคัญการที่ไทยให้การสนับสนุนสหรัฐฯ ในการต่อต้านการก่อการร้ายในรูปแบบต่าง ๆ ไทยก็อาจตกเป็นเป้าหนึ่งสำหรับการก่อการร้ายสากลได้ง่ายเช่นกัน

ในกรณีขบวนการก่อการร้ายเจมาห์ อิสลามิยา (Jemaah Islamiyah) ที่มีเป้าหมายสูงสุดเพื่อการก่อตั้งรัฐอิสลามขึ้นในภูมิภาค ซึ่งเป็นการรวมประเทศมุสลิมในภูมิภาคเอเชียอาคเนย์ เช่น มาเลเซีย สิงคโปร์ อินโดนีเซีย ภาคใต้ของฟิลิปปินส์ และภาคใต้ของไทยเข้าด้วยกัน และจากการที่ไทยสามารถจับกุมนายฮัมบาตี แกนนำคนสำคัญของขบวนการที่มีความสัมพันธ์เชื่อมโยงกับขบวนการอัลเคดาร์ (Al-Qaeda) ส่งให้สหรัฐฯ เมื่อปี ค.ศ. 2003 ยิ่งกว่านั้น การที่สื่อมวลชนทั่วโลกหลายแขนงประโคมข่าวเกี่ยวกับสถานการณ์ความรุนแรงในภาคใต้ของไทย นอกจากจะส่งผลเสียต่อภาพลักษณ์ของประเทศทำให้นักลงทุนไม่แน่ใจในความปลอดภัย และการที่มุสลิมในพื้นที่ถูกกดขี่ข่มเหงจากภาครัฐแล้ว อาจเป็นการจุดประเด็นความเห็นอกเห็นใจต่อมุสลิมหัวรุนแรงและหันมาให้การสนับสนุนผู้ก่อการในรูปแบบต่าง ๆ โดยที่คาดไม่ถึง

พรรคปาส ประเทศมาเลเซียมีพรรคการเมืองกว่า 18 พรรค โดย 14 พรรคมีการรวมตัวกันภายใต้กลุ่ม BARISAN NASIONAL--BN โดยมีพรรคอัม โนซึ่งปัจจุบันเป็นพรรครัฐบาลเป็นแกนนำ พรรคอัม โนเป็นพรรคที่มีแนวคิดกลาง ๆ สนับสนุนชาวมลายูให้มีสิทธิในการเข้าไปมีส่วนร่วมในการบริหารประเทศทั้ง ด้านการเมืองและเศรษฐกิจ ภายในพรรคประกอบไปด้วยสมาชิกหลายศาสนาทั้งพุทธ มุสลิม และคริสต์ ซึ่งแตกต่างจากพรรคปาส (Pati Islam Se Malaysia) พรรคฝ่ายค้านของมาเลเซียที่มีแนวคิดค่อนข้างไปทางเคร่งศาสนา เน้นศาสนานำเศรษฐกิจ และที่สำคัญคือพรรคปาสมีฐานเสียงอยู่ในรัฐทางเหนือของมาเลเซีย โดยเฉพาะในรัฐกลันตันที่พรรคได้ครองเสียงมาอย่างยาวนาน

หลังจากการลาจากตำแหน่งนายกรัฐมนตรีของ ดร. มหาเธร์ โมฮัมหมัด และเปิดทางให้นายบาดาวิขึ้นดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีแทน ต่อมา มาเลเซียก็จัดให้มีการเลือกตั้งทั่วไปขึ้นเมื่อปี ค.ศ. 2004 ซึ่งพรรคอัม โนและกลุ่มพรรคแนวร่วมแห่งชาติ (BN) ได้รับชัยชนะเหนือฝ่ายค้านซึ่งมีพรรคปาสเป็นแกนนำ ทำให้พรรคปาสยังคงไม่มีศักยภาพเพียงพอที่จะท้าทายอำนาจของพรรครัฐบาลเช่นเดิม แม้ว่าภายหลังการเลือกตั้ง นายบาดาวิจะมีความขัดแย้งกับอดีตนายกรัฐมนตรีอย่าง ดร. มหาเธร์ บ่อยครั้ง จนเกิดการไม่ลงรอยกันของกลุ่มทางการเมืองต่าง ๆ ภายในพรรคจนเสถียรภาพของพรรครัฐบาลเริ่มสั่นคลอน และคาดว่าจะทำให้กระแสความนิยมและความเชื่อถือของพรรคอัม โนถดถอยลง ไปก็ตาม

เมื่อใดก็ตามที่พรรครัฐบาลของมาเลเซียตกต่ำ จะเป็นสัญญาณของการลุกขึ้นมา มีบทบาทมากขึ้นของพรรคปาสหรือพรรคฝ่ายค้านของมาเลเซีย โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การที่พรรคปาสได้เข้าไปมีอิทธิพลและมีฐานเสียงค่อนข้างมากในพื้นที่ตอนเหนือของมาเลเซีย

ความหวั่นวิตก ต่อการที่พรรคฝ่ายค้าน โดยเฉพาะพรรคปาส ที่มีอิทธิพลใน 5 รัฐ ที่ติดกับชายแดนไทยตั้งแต่ อ. เบตง จ. ยะลา จนถึง อ. เมือง จ. สตูล ย่อมส่งผลกระทบต่อความมั่นคงของจังหวัดชายแดนภาคใต้ทั้งทางตรง และ ทางอ้อมเพราะเป็นเรื่องที่รับรู้กันโดยทั่วว่า กลุ่มก่อการร้ายทุกกลุ่ม ที่ปฏิบัติการก่อความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ มี “ที่มั่น” ในรัฐต่าง ๆ ที่พรรคฝ่ายค้านของมาเลเซียมีอิทธิพล และแกนนำคนสำคัญ ๆ ของขบวนการต่างอาศัยอยู่ในประเทศมาเลเซีย เมื่อพื้นที่แนวชายแดนทั้งหมดของไทย ติดอยู่กับพื้นที่ ซึ่งบริหารจัดการ โดยพรรคฝ่ายค้านของมาเลเซีย เท่ากับว่า กลุ่มก่อการร้าย มีพื้นที่เคลื่อนไหว วางแผน หลบซ่อน ได้อย่างกว้างขวาง รวมทั้งการลำเลียง อาวุธ ยุทโธปกรณ์ หรือวัตถุระเบิดจากประเทศมาเลเซีย จะทำได้ง่ายขึ้น (ไชยยงค์ มณีพิลิก, 2551)

อิทธิพลที่มีค่อนข้างมากของพรรคปาสต่อรัฐทางเหนือของมาเลเซีย เช่น รัฐกลันตัน นั้นได้แผ่ขยายไปถึงจังหวัดทางภาคใต้ของไทยด้วย เนื่องจากความผูกพันทางสายเลือด ความเป็นญาติใกล้ชิดและที่สำคัญประชาชนทั้งสองฝั่งก็มีการไปมาหาสู่กันอย่างสม่ำเสมอ นอกจากนี้ สายสัมพันธ์อันแน่นแฟ้นของทั้งสองฝั่งยังเห็นได้ชัดจาก

กรณีการอภิเษกสมรสของบุตรสาวของนักการเมืองจังหวัดปัตตานี ซึ่งสืบเชื้อสายมาจากเจ้าเมืองปัตตานีในอดีต กับมกุฎราชกุมาร ตวนกูมฮัมมัดฟาริส บุตรา ตวนกูอิสมาแอล สุลต่านรัฐกลันตัน ประเทศมาเลเซีย ด้วย

สายสัมพันธ์ที่มีต่อกันอย่างลึกซึ้งซึ่งทำให้ความเดือดร้อนของมุสลิมในจังหวัดชายแดนภาคใต้เป็นสิ่งที่กระทบต่อความรู้สึกของญาติพี่น้องในรัฐกลันตันรวมถึงมุสลิมทั่วโลก จึงอาจมีความเป็นไปได้ที่มุสลิมหัวรุนแรงกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งจะฉวยโอกาสนี้เข้ามาก่อความวุ่นวายในจังหวัดชายแดนภาคใต้ของไทยได้โดยง่าย

ในกรณีของพรรคปาสซึ่งมีแนวคิดอย่างชัดเจนที่จะจัดตั้งรัฐอิสลามขึ้นปกครองประเทศมาเลเซีย รวมทั้งดินแดนในจังหวัดชายแดนภาคใต้ของไทย โดยมีความพยายามทั้งใต้ดิน และบนดิน เพื่อเข้าสนับสนุนการก่อความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ของประเทศไทย หากพรรค PAS สามารถจัดตั้งรัฐบาลรัฐอิสลาม ซึ่งประกอบด้วย รัฐเคดาห์ รัฐเปรัก รัฐกลันตัน รัฐตรังกานู และโดยเฉพาะอย่างยิ่ง “รัฐปัตตานี” ได้สำเร็จ ประเทศไทยจะเสียดินแดนในจังหวัดชายแดนภาคใต้ แต่มาเลเซียจะเสียดินแดนเกือบครึ่งหนึ่งประเทศ (“คำตอบจากพรรคปาส เราไม่สนับสนุนคนก่อเหตุรุนแรงใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้,” 2548)

พรรคปาสถูกสงสัยว่าเป็นผู้ให้การสนับสนุนผู้ก่อความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ในขณะที่จากบทสัมภาษณ์พิเศษ นายซอลลาฮุดดีน อายุ ๖๖ ปี เขตบังกูเกเรียน รัฐกลันตัน ให้การปฏิเสธและกล่าวว่าไม่มีความเกี่ยวข้องใด ๆ กับขบวนการในไทย หากเป็นการช่วยเหลือก็เป็นเพียงความช่วยเหลือทางด้านสิทธิมนุษยชนซึ่งเป็นไปตามสนธิสัญญาเจนีวาเกี่ยวกับภาวะสงคราม การที่รัฐกลันตันมีเขตติดต่อกับ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ และคนใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้จะหนีเข้ารัฐกลันตันเป็นรัฐแรก พรรคปาสพร้อมที่จะถูกตรวจสอบหากมีการกล่าวหาว่าพรรคปาสให้ความช่วยเหลือด้านการส่งอาวุธ ทั้งทางตรงและทางอ้อม ส่วนการที่พรรคเคยปราศรัยหาเงินบริจาคช่วยเหลือชาวไทยมุสลิมเชื้อสายมลายูในกรณีตากใบนั้น ตัวแทนพรรคไม่ได้ปฏิเสธแต่อ้างว่าได้ดำเนินการอย่างถูกต้องตามระเบียบของราชการไทย นอกจากนั้นยังระบุว่าพรรคปาสมีจุดยืนเกี่ยวกับการต่อต้านการก่อการร้าย หรือความรุนแรงต่อผู้หญิง คนชรา เด็ก ๆ และผู้บริสุทธิ์ที่ไม่ได้เกี่ยวข้องกับการสงครามและสถานที่ที่เป็นศาสนสถาน

ของทุกศาสนา (“คำตอบจากพรรคปาส เราไม่สนับสนุนคนก่อเหตุรุนแรงใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้,” 2548)

มีรายงานหลายชิ้นยืนยันตรงกันว่า มีชาวอิน โดนีเซียหรือชาวต่างชาติอื่น ๆ เข้ามาฝึกและร่วมต่อสู้กับขบวนการในท้องถิ่น แม้จะยังไม่มีใครถูกจับกุมตัวได้ และรายงานดังกล่าวยังคงไม่มีการยืนยันอย่างเป็นทางการอยู่ก็ตาม ในขณะที่มาเลเซียปฏิเสธการให้การสนับสนุนไม่ว่าจะในรูปแบบใด ๆ เพราะรู้ดีว่าการก่อความไม่สงบต่อต้านรัฐบาลอาจลุกลามขึ้นในหมู่ประชาชนของตนเอง แต่รัฐบาลไทยยังเป็นกังวลถึงขนาดร้องขอให้มีการเพิ่มความยาวของกำแพงกั้นระหว่างชายแดนของประเทศทั้งสอง มาเลเซียปฏิเสธการให้การสนับสนุนไม่ว่าจะในรูปแบบใด ๆ เพราะรู้ดีว่าการก่อความไม่สงบต่อต้านรัฐบาลอาจลุกลามขึ้นในหมู่ประชาชนของตนเอง แต่รัฐบาลไทยยังเป็นกังวลถึงขนาดร้องขอให้มีการเพิ่มความยาวของกำแพงกั้นระหว่างชายแดนของประเทศทั้งสอง (“สื่อต่างชาติพินิจ ต่างชาติแทรกแซงสถานการณ์ใต้,” 2550)

พรรคปาสจะให้การสนับสนุนการก่อความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้หรือไม่ นั่น เป็นสิ่งที่ต้องหาทางพิสูจน์หาข้อเท็จจริงกันต่อไป แต่ในเบื้องต้นการที่ไทยและมาเลเซียมีความร่วมมือทางเศรษฐกิจ สังคม การเมืองซึ่งเอื้อประโยชน์ต่อกันจะทำให้เข้าใจได้ว่า การสนับสนุนการก่อความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้นั้นจะไม่ก่อประโยชน์ใดกับมาเลเซีย

การเรียไ ร การบริจาค และการระดมเงินทุนในนามองค์กรการกุศล ในการดำเนินกิจกรรมของกลุ่มขบวนการก่อความไม่สงบ ได้รับการสนับสนุนจากทั้งภายนอกและภายในประเทศ ซึ่งมีลักษณะดำเนินการแตกต่างกันหลายรูปแบบ ลักษณะที่ปรากฏภายในประเทศ ได้แก่ การขอเรียไ รเงินจากประชาชนวันละหนึ่งบาท เก็บเงินรวมเดือนละครั้ง หรือการขอแบ่งส่วนรายได้จากการประกอบอาชีพสวนยางของประชาชนปีละ 1 วัน เช่น ผลผลิตที่ได้จากสวนยางในแต่ละวัน ขอแบ่งสนับสนุนให้กลุ่มขบวนการ 1 วัน ของรายได้ เป็นต้น สำหรับการระดมเงินสนับสนุนจากต่างประเทศนั้น ส่วนหนึ่งมาจากคนในพื้นที่ และเครือข่ายของกลุ่มแนวร่วมที่ไปตั้งรกรากทำมาหากินในต่างประเทศ เฉพาะผู้ที่มีอุดมการณ์เห็นด้วยกับกลุ่มก่อความไม่สงบ ส่วนที่ไม่เห็นด้วยก็ไม่ได้ให้การสนับสนุน ถือเป็นกรณีเฉพาะตัวเป็นรายบุคคล การให้เงินสนับสนุน จากการค้นหา

ข้อมูลไม่พบว่ากลุ่มก่อความไม่สงบได้รับเงินสนับสนุนจากรัฐบาลต่างประเทศ แต่อย่างไรก็ตาม ส่วนเงินที่ได้รับจากการสนับสนุนจากโลกมุสลิมให้ผ่านองค์กรมุสลิมในประเทศไทย โดยหลักให้เพื่อการสนับสนุนด้านกิจการศาสนา การศึกษา ผู้ด้อยโอกาส ยากจน ผู้บริจาคเงินไม่ได้มีวัตถุประสงค์ในการส่งเสริมการเคลื่อนไหวต่อต้านอำนาจรัฐ แต่ประการใด ซึ่งถือเป็นกิจการภายในประเทศ หากมีการนำเงินผิดใช้วัตถุประสงค์ ผู้บริจาคเงินต้นทางจะตัดการให้เงินบริจาค และไม่สนับสนุนการนำเงินบริจาคไปใช้ผิดวัตถุประสงค์ ถือเป็นกบฏภายในประเทศไทย ในการดำเนินกิจกรรมของกลุ่ม ขบวนการก่อความไม่สงบได้รับการสนับสนุนจากทั้งภายนอกและภายในประเทศ ซึ่งมีลักษณะดำเนินการแตกต่างกันหลายรูปแบบ ลักษณะที่ปรากฏภายในประเทศ ได้แก่ การขอเรียไ้เงินจากประชาชนวันละหนึ่งบาท เก็บเงินรวมเดือนละครั้ง หรือการขอแบ่งส่วนรายได้จากการประกอบอาชีพสวนยางของประชาชนปีละ 1 วัน เช่น ผลผลิตที่ได้จากสวนยางในแต่ละวัน ขอแบ่งสนับสนุนให้กลุ่มขบวนการ 1 วันของรายได้ เป็นต้น สำหรับการระดมเงินสนับสนุนจากต่างประเทศนั้น ส่วนหนึ่งมาจากคนในพื้นที่ และเครือข่ายของกลุ่มแนวร่วมที่ไปตั้งรกรากทำมาหากินในต่างประเทศ เฉพาะผู้ที่มีอุดมการณ์เห็นด้วยกับกลุ่มก่อความไม่สงบ ส่วนที่ไม่เห็นด้วยก็ไม่ได้ให้การสนับสนุน ถือเป็นกรณีเฉพาะตัวเป็นรายบุคคล การให้เงินสนับสนุน จากการค้นหาข้อมูลไม่พบว่า กลุ่มก่อความไม่สงบได้รับเงินสนับสนุนจากรัฐบาลต่างประเทศแต่อย่างไรก็ตาม ส่วนเงินที่ได้รับจากการสนับสนุนจากโลกมุสลิมให้ผ่านองค์กรมุสลิมในประเทศไทย โดยหลักให้เพื่อการสนับสนุนด้านกิจการศาสนา การศึกษา ผู้ด้อยโอกาส ยากจน ผู้บริจาคเงินไม่ได้มีวัตถุประสงค์ ในการส่งเสริมการเคลื่อนไหว ต่อต้านอำนาจรัฐแต่ประการใด ซึ่งถือเป็นกิจการภายในประเทศ หากมีการนำเงินผิดใช้วัตถุประสงค์ ผู้บริจาคเงินต้นทางจะตัดการให้เงินบริจาค และไม่สนับสนุนการนำเงินบริจาคไปใช้ผิดวัตถุประสงค์ ถือเป็นกบฏภายในประเทศไทย (เจาะอามิง โตะตาหยง, 2552)

การเรียไ้ การบริจาคและการระดมเงินทุนในนามองค์กรการกุศล เป็นประเด็นที่สร้างความเคลือบแคลงต่อรัฐบาลมาเลเซียมีส่วนเกี่ยวข้องกับการสนับสนุนผู้ก่อความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ของไทยหรือไม่ โดยจากข้อมูลข้างต้นอาจยังไม่มีหลักฐานที่แน่ชัดว่ารัฐบาลมาเลเซียเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้อง แต่อย่างไรก็ตามจากข้อมูล

แสดงให้เห็นว่ามีการรวบรวมเงินผ่านการเรียไร เงินบริจาคและการระดมเงินทุนในนามองค์กรการกุศลเพื่อใช้ในการก่อการร้ายในจังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยในการนี้ พล.อ. สุรยุทธ์ จุลานนท์ เคยออกมากล่าวว่า เงินทุนส่วนหนึ่งที่ใช้ในการก่อการร้ายในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้มาจากธุรกิจร้านอาหารต้มยำกุ้งในมาเลเซีย แต่ทางการมาเลเซียปฏิเสธพร้อมกับเรียกร้องให้ฝ่ายไทยแสดงหลักฐาน

การคำสั่งผิดกฎหมาย การค้าอาวุธ ยาเสพติด การเรียกค่าคุ้มครอง การจับคนเรียกค่าไถ่ถูกตั้งข้อสังเกตว่าเป็นช่องทางที่ผู้ก่อความไม่สงบใช้เพื่อให้ได้มาซึ่งงบประมาณในการก่อการ

มีข้อสงสัยว่าแหล่งเงินทุนที่นำมาในกลุ่มผู้ก่อความไม่สงบ มีความเกี่ยวข้องกับผู้มีอิทธิพลในพื้นที่ จากการกระทำผิดกฎหมาย เช่น การค้าของเถื่อน น้ำมันเถื่อน อาวุธสงคราม รวมถึงยาเสพติดหรือไม่ ซึ่งหากมีการตรวจสอบแหล่งเงินทุนที่แน่ชัด รัฐจะต้องสร้างความมั่นใจให้กับประชาชนในพื้นที่ด้วยการดำเนินการปราบปรามอย่างจริงจังและเด็ดขาด เพื่อให้ธุรกิจผิดกฎหมายต่าง ๆ ไม่สามารถตั้งอยู่ได้อีกต่อไป

กลุ่มนักค้าอาวุธในไทยมีการลักลอบขนส่งอาวุธไปจำหน่ายให้กับกลุ่มกบฏอาเงาะห์ ในสุมาตราเหนือ ซึ่งอาจทำให้ไทยมีปัญหากับอินโดนีเซียได้

ขบวนการต่าง ๆ ที่มีความเกี่ยวข้องกับความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้นั้น อาจเป็นกลุ่มย่อยที่ไม่มีหลักฐานเกี่ยวข้องถึงรัฐบาลมาเลเซีย แต่อย่างไรก็ตามเมื่อมีหลักฐานเบื้องต้นที่สามารถโยงใยถึงการสนับสนุนในแนวทางต่าง ๆ ทั้งสองประเทศจึงจำเป็นต้องประสานความร่วมมือเพื่อแก้ปัญหาอย่างจริงจัง ทำการปราบปรามเสียก่อนเพื่อตัดไฟแต่ต้นลม ในส่วนของรัฐบาลมาเลเซียเองซึ่งมีการปฏิเสธกับข้อกล่าวหาจากฝั่งไทยบ่อยครั้ง ก็พยายามที่จะแสดงความจริงใจด้วยการให้ไทยหาหลักฐานมาพิสูจน์